

Adgangsvejledning (UDKAST)

Rammerne for, hvad man må og ikke må i naturen, er beskrevet i adgangsreglerne i naturbeskyttelsesloven og adgangsbekendtgørelsen. Reglerne gælder kun i naturen og ikke i bymæssig bebyggelse.

Adgangsvejledningen sætter lidt flere ord på lovens tekst og giver en række konkrete eksempler. Vejledningen er bygget op af en matrix, hvor man kan klikke sig rundt og få oplyst de regler, som gælder for adgang til stranden, privat skov, offentlig skov, udyrkede arealer og veje og stier i det åbne land.

Hvis du vil vide noget generelt om adgangsreglerne, kan du nøjes med at læse de generelle afsnit.

- [Matrix med adgangsreglerne](#) (afsnit 6)
- [Kort introduktion til adgangsreglerne](#) (afsnit 5)
- [Baggrund for vejledning og regler](#) (afsnit 1)

Vejledningen er henvendt til sagsbehandlere i kommunerne, men kan benyttes af alle, som vil vide lidt mere om reglerne for adgang i naturen.

Hvis du vil vide mere...

Adgangsreglerne giver befolkningen nogle rettigheder og ejerne nogle begrænsninger, men også muligheder.

Læs bl.a. om reglerne for lukning og regulering af adgang og om nedlæggelse af veje og stier i afsnit 3.

Læs om myndighedernes tilsynsopgaver i afsnit 4

Er du interesseret i at læse mere om lovgrundlaget, forholdet til anden lovgivning eller vil vide noget om hævnd, skal du læse afsnit 2.

- [Muligheder for at udvide eller hindre adgang](#) (afsnit 3)
- [Myndigheder, afgørelser, tilsyn mv.](#) (afsnit 4)
- [Lovgrundlag](#) (afsnit 2)
- [Læs hele vejledning her](#) (pdf)

Bilag

- [Kapitel VIII i den kommenterede naturfredningslov fra 1973](#)
- [Redegørelse om de rekreative færdselsmuligheder på veje og stier i det åbne land](#)
- [Skiltevejledningen](#)

Publiceret på <http://www.skovognatur.dk> 05-10-2009
Printet 05-10-2009

Vejledning om adgangsreglerne - afsnit 1 (UDKAST)

1. Indledning til vejledning om adgangsregler

1.1 Hvordan bruger jeg vejledningen

Denne vejledning er fortrinsvis henvendt til kommunerne som en hjælp til deres administration af reglerne om offentlighedens adgang til naturen i naturbeskyttelseslovens kapitel 4 og bekendtgørelse om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen. Der er derfor overordnet lagt vægt på en udførlig og korrekt beskrivelse af og sammenstilling af reglerne i lov og bekendtgørelse.

Vejledningen kan dog naturligvis læses af enhver, som ønsker at orientere sig om reglerne. Hvis man blot ønsker et overblik, kan man med fordel læse kapitel 5, som giver en kortfattet beskrivelse af reglerne for de enkelte områder, og hvor reglerne adskiller sig fra en arealtype til en anden.

Vejledningen afløser kapitel 10 i vejledning om naturbeskyttelsesloven fra 1993. Dette kapitel er det naturlige udgangspunkt for denne vejledning, med de ændringer og tilføjelser som følger af senere ændringer af loven, suppleret med nye fortolkningsbidrag fra bl.a. principielle overvejelser om praksis og afgørelser fra Naturklagenævnet og domstole.

Vejledningens hovedafsnit er kapitel 6, hvor der er en fuldstændig gennemgang af, hvad der gælder for de enkelte arealtyper, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens adgangsregler og den tilhørende bekendtgørelse. Det er også her, du finder paragrafhenvisninger. Dette kapitel er bygget op som en matrix baseret på en helt ensartet opbygning af afsnittene, arealtype for arealtype. Hvert afsnit indeholder således en definition af arealtypen og en gennemgang af de forskellige muligheder for adgang, som de er beskrevet i loven og bekendtgørelsen. Hvor det er muligt, er beskrivelsen af reglerne suppleret med afgørelser fra Naturklagenævnet eller beskrivelser af en praksis, som er opstået gennem tiden.

Vejledningen indeholder i kapitlerne 2 – 4 en beskrivelse af lovgrundlaget, hvilke muligheder der er for at udvide eller forhindre adgangsretten samt om myndigheder og afgørelser.

Fra matrixen på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside kan man vælge mellem de forskellige arealtyper og hvilken aktivitet, man søger viden om; man kan også vælge at downloade hele vejledningen.

Vejledningerne skal benyttes fra hjemmesiden, da den vil blive revideret løbende. Det er dog muligt at udprinte hele vejledningen og abonnere på ændringer over e-mail.

1.2 Hvem administrerer reglerne om adgang

Det er kommunerne (kommunalbestyrelsen), der i de fleste tilfælde træffer afgørelser i spørgsmål om færdsel. Når myndigheden skal træffe afgørelser, tages der udgangspunkt i lovens og bekendtgørelsens regler. Disse suppleres af afgørelser fra Naturklagenævnet eller praksis, som den har udviklet sig. I mange tilfælde er den problemstilling, som kommunen skal træffe afgørelse om, således ikke direkte beskrevet i loven, og der findes heller ikke afgørelser fra Naturklagenævnet, som giver fortolkningsbidrag. Kommunen skal dog træffe en afgørelse og må derfor i langt de fleste tilfælde foretage det skøn og de afvejelser, som er nødvendige for at træffe afgørelsen. Kommunerne får derved en vigtig rolle i udviklingen af praksis.

Det bemærkes, at der i vejledningen er medtaget en række fortolkningsbidrag og gode råd, som omhandler problemfelter, der har været drøftet indgående mellem ejer- og brugerorganisationer. Fortolkningsbidrag og gode råd er ikke bindende på samme måde som regler i lov og bekendtgørelse. Hvis en afgørelse, truffet på baggrund af sådanne fortolkningsbidrag eller gode råd, klages til Naturklagenævnet, vil nævnet ikke være bundet heraf.

1.3 Hvordan er reglerne om adgang opstået

Udgangspunktet i dansk ret er mark- og vejfredsloven fra 1872, der forbyder anden mands færdsel på private jorder. Op igennem 1900 tallet er der – især gennem naturfredningsloven og senere naturbeskyttelsesloven – gradvis blevet åbnet for adgangen til at færdes i landskabet og naturen. I dag er udgangspunktet derfor snarere det omvendte, nemlig at der er en lovfæstet ret til at færdes i naturen.

En nærmere redegørelse for den historiske udvikling i adgangsreglerne frem til i dag findes i indledningen til Kapitel VIII i den kommenterede udgave af naturfredningsloven, bilag 7.1 og i Naturbeskyttelsesloven med kommentarer af Veit Koester fra 2009, side 551 ff. (Jurist- og Økonomforbundets Forlag).

Her skal blot nævnes, at udviklingen af adgangsreglerne er sket i samarbejde med interesseorganisationerne, på den ene side ejerne, primært landbruget og skovbruget, på den anden side friluftslivets organisationer og Danmarks Naturfredningsforening.

Adgangsreglerne er indskrevet i naturbeskyttelsesloven, fordi hensynet til beskyttelse af naturen skal vægtes i forhold til de påvirkninger, som befolkningens adgang kan medføre. At adgangsreglerne er placeret i en lovgivning, som har til formål at beskytte naturen, giver god mening i forhold til den politiske diskussion om "benyttelse overfor beskyttelse". Naturbeskyttelseslovens formål omfatter nemlig også befolkningens adgangsret og forbedringer for friluftslivet.

Forud for den nyeste større ændring af naturbeskyttelsesloven fra 2004 nedsatte regeringen i 2000 et udvalg, som havde til opgave at forberede en ændring af naturbeskyttelsesloven, bl.a. med henblik på en bedre sikring af befolkningens adgangsmuligheder. Adgangsudvalget havde repræsentanter fra myndigheder samt ejer- og brugerorganisationer. Udvalgets arbejde mandede ud i en rapport med en række anbefalinger. <http://www.skovognatur.dk/Udgivelser/Tidligere/2001/Bemaekning.htm>

Det var dog ikke alle anbefalingerne, der blev skrevet ind i naturbeskyttelsesloven, da den blev ændret i 2004. En række organisationer havde forud herfor indgået en aftale som foreslog dels lovmæssige ændringer, dels elementer der på frivillig basis kunne øge befolkningens adgang til naturen. Ændringerne er beskrevet her: http://www2.mim.dk/nyheder/presse/Dep/aftale_bilag.htm

I dag er der ikke nedsat formelle udvalg vedrørende adgangsreglerne, men Skov- og Naturstyrelsen har gennem "Adgangsforum" et uformelt samarbejde med organisationer og myndigheder med interesse i den fortsatte udvikling indenfor dette område.

1.4 Hvordan er forholdet mellem ejer og bruger

Som nævnt er udgangspunktet i dansk ret, at ejeren har ret til selv at bestemme over sin jord, og hvem der må færdes på den. Offentlige myndigheder har således også ejerbeføjelser, når der ageres på egne arealer. I takt med at interessen for natur og sundhed er kommet på befolkningens og dermed den politiske dagsorden, er ejendomsretten dog i vidt omfang blevet modificeret af naturbeskyttelseslovens adgangsregler. Fra lovgivers side har man anset befolkningens interesse i at kunne færdes i naturen som så betydningsfuld og ulempen for ejerne for så relativt ringe, at reguleringen har kunnet ske som en såkaldt erstatningsfri regulering, hvor ejerne ikke får kompensation eller erstatning for indskrænkningen af deres ejerbeføjelser.

Adgangsreglerne i lov og bekendtgørelse beskriver dog også en række situationer, hvor ejeren lovligt kan lukke for adgang, f.eks. af hensyn til driften af ejendommen. Der er desuden indført en godtgørelsesordning, hvorefter staten godtgør ejerens tab som følge af brand-, tyveri- og hærværksskader, der er opstået som følge af befolkningens lovlige færdsel på private arealer. Læs mere om ordningen her: <http://www.skovognatur.dk/Skov/Privat/Brand/>

Der er således gensidige hensyn at tage i forholdet mellem ejere og brugere. På den ene side har ejerne et krav på, at de, der retmæssigt færdes på privat jord, viser hensyn både til den natur og det landskab de færdes i og hensyn til ejeren af arealerne. På den anden side har de, der færdes, et krav på ikke at blive mødt med forhindringer i deres lovlige færdsel.

Reglerne om adgang tager højde for de mest nærliggende uoverensstemmelser, der kan opstå i dette spændingsfelt mellem ejere og brugere, men det siger sig selv, at alt ikke kan reguleres, og meget beror derfor på den gensidige respekt for henholdsvis ejendomsret og ret til adgang.

Publiceret på <http://www.skovognatur.dk> 05-10-2009
Printet 05-10-2009

Vejledning om adgangsreglerne - afsnit 2 (UDKAST)

2. Lovgrundlag

2.1 Lov og bekendtgørelse

Reglerne om offentlighedens adgang til naturen findes flere steder:

I naturbeskyttelseslovens kapitel 4: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=127104>

i bekendtgørelse om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen, nr. 1314 af 20. november 2006: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=12938>

og i bekendtgørelse om klitfredning, nr. 1608 af 11. december 2006: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=12985>

Der har tidligere været en bekendtgørelse om offentlighedens adgang for hver enkelt arealtype, som hver især blev til i samarbejde med netop de ejere og brugere, som havde interesser i hver enkelt særlige arealtype. Der har derfor gennem tiden udviklet sig forskellige regler for færdselen i de forskellige landskabstyper, forskelle som umiddelbart kan virke uforståelige, men som altså skyldes reglernes forskellige historiske udvikling.

2.2 Mark- og Vejfredsloven

Udgangspunktet for færdsel og ophold på anden mands grund i dansk ret er mark- og vejfredslovens § 17, som bestemmer, at "den som uden ejerens tilladelse eller anden hjemmel færdes på anden mands grund eller som færdes ad en privat vej, hvor det ved færdselstavler eller andet lovligt opslag er tilkendegivet, at færdsel eller færdsel af den pågældende art er forbudt, straffes med bøde."

Mark- og vejfredsloven modificeres imidlertid af naturbeskyttelsesloven, som indskrænker ejerens råderet og dermed lovfæster befolkningens adgang til at færdes i naturen, dvs. på strande, i skoven og på udyrkede arealer samt veje og stier i landskabet. Mark- og vejfredsloven er beskrevet nærmere herunder, og sammenhængen med naturbeskyttelsesloven er beskrevet i afsnit 6.5 om færdsel på veje og stier i det åbne land. I bilag 7.2 giver "Redegørelse om de rekreative færdselsmuligheder på veje og stier i det åbne land" en oversigt over samspillet mellem mark- og vejfredsloven, vejlovgivningens og naturbeskyttelseslovens almindelige regler for rekreativ færdsel.

Mark- og vejfredslovens § 17 gælder overalt, dvs. både i byer og i naturen. Ifølge § 17 er det ikke tilladt at færdes på anden mands grund, uden at man har ejerens tilladelse eller anden særlig hjemmel. Forbuddet mod færdsel på fremmed grund uden ejerens tilladelse eller anden hjemmel gælder, uanset om arealet er afspærret, om der er forvoldt skade, eller om arealet er under kultur el.lign. Hvis der i anden lovgivning eller på anden måde fastsættes bestemmelser om (nærmere angivet art af) færdsel på specifikke områder, er denne færdsel ikke omfattet af bestemmelsen, fordi der derved er tillagt "anden hjemmel" til færdslen.

Derimod er det tilladt at færdes ad privat vej, medmindre ejeren ved lovlig skiltning har forbudt færdsel generelt eller færdsel af den pågældende art. Bestemmelsen i § 17 fastslår, at ejeren af en privat vej har ret til ved skiltning helt eller delvist at begrænse færdslen på vejen, medmindre der ifølge anden lovgivning, deklARATION eller andet særligt retsgrundlag, f.eks. hævde, gælder en pligt til at holde vejen åben for andre. Dette gælder ifølge mark- og vejfredslovens § 2 også private stier. I tilfælde, hvor der ikke gælder en pligt til at holde vejen åben for andre, kan vej ejeren således selv bestemme, hvilken færdsel der må finde sted på vejen.

Det fremgår ikke direkte af mark- og vejfredslovens § 17, hvornår et areal anses for at være en vej (eller sti). Det må antages, at der under veje (og stier) henregnes permanente, menneskeskabte færdselsbaner, der er en del af det almindelige vejnet (stinet), og at f.eks. midlertidige kørespor, dyreveksler, brandbælter og havegange ikke er omfattet af reglen. Hvad fysisk fremtræden angår, adskiller en vej sig typisk fra en sti ved at være beregnet til et 4-hjulet køretøj.

Det fremgår heller ikke direkte af mark- og vejfredslovens § 17, hvilken slags færdsel ad veje og stier der er tilladt, når ejeren ikke ved lovlig skiltning har begrænset færdslen. Det må dog antages, at reglen kun giver adgang til færdsel ad en vej eller sti, der er egnet til den pågældende type færdsel. Det vil altid bero på en konkret vurdering, om en vej/sti er egnet til en bestemt type færdsel.

For så vidt angår ridning på veje og stier følger det af § 17, at ridning er tilladt på veje og stier (der fremtræder som egnet til ridning), men at ejeren ved skiltning helt eller delvis kan forhindre ridning.

2.3 Forholdet til anden lovgivning

Naturbeskyttelsesloven beskriver ikke udtømmende de situationer, hvor befolkningens adgang til naturen er reguleret. Hvis der i anden lovgivning er fastsat særlige bestemmelser om adgang, gælder disse bestemmelser forud for naturbeskyttelsesloven.

Herunder er angivet eksempler på anden lovgivning og hjemler, som fastsætter regler om adgang eller hindring af ellers lovlig adgang.

Ved **fredninger** kan der være fastsat bestemmelser, der udvider eller begrænser offentlighedens adgang til det fredede område. Sådanne bestemmelser går forud for naturbeskyttelseslovens og bekendtgørelsens regler.

Det samme gælder for **vildtreservateri** henhold til jagt- og vildforvaltningsloven, hvor der er bestemmelser om jagt, færdsel og ophold. En liste over Danmarks vildtreservater findes her:

<http://www.skovognatur.dk/Jagt/Jagtraad/Jagtbegraensninger/Reservater/Alfaoversigt.htm>

I hht. **lov om politiets virksomhed** (lov nr. 444 af 09/06/2004) kan der efter § 23 og § 24 fastsættes politivedtægter, der kan forbyde adgang til bestemte områder, f.eks. i situationer hvor der er brandfare.

For ophold på og færdsel gennem **forsvarets skydeområder** og andre militære områder gælder bekendtgørelse nr. 64 af 30/01/2002, hvorved adgangen til forsvarets skydeområder er forbudt, når visse afspærringsforanstaltninger er aktiverede. For forsvarets øvrige områder er der adgang for offentligheden efter særlige bestemmelser, når forsvaret har informeret herom f.eks. ved opsætning af informationstavle ved indgange. Forsvarets drifts- og plejeplaner fastlægger retningslinierne og findes på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside på http://www.skovognatur.dk/Udgivelser/Drifts_Plejeplaner.htm

Forsvaret har ved udførelsen af sine aktiviteter i uddannelsesmæssig henseende adgang til at færdes på anden mands grund og er derfor ikke underlagt adgangsreglerne.

Privatvejsloven med tilhørende cirkulære (CIR nr. 134 af 06/12/1985) bestemmer, at en privat fællesvej på landet må afspærres ved bom eller lignende med politiets tilladelse. Det fremgår af færdselslovens § 97, stk. 3 (LBK nr. 1058 af 04/11/2008). Herved kan vejejer og vejberettigede afspærre eller forbyde kørende og ridende færdsel på private fællesveje på landet. Privatvejsloven er "Bekendtgørelse om lov af private fællesveje" LBK nr. 433 af 22/05/2008.

Der eksisterer en **hævdvunden ret til bilkørsel** og parkering på visse strækninger af den jyske vestkyst.

Kystbeskyttelseslovens § 17 (LBK nr. 267 af 11/07/2009) indeholder bestemmelser, hvorved transportministeren og kommunen har beføjelse til at fastsætte begrænsninger i færdslen af hensyn til kystbeskyttelsen. Vejledning til kystbeskyttelsesloven findes her: http://kyst.synkron.com/graphics/Medie_KDI/02_sog_om_tilladelse/vejledn%20til%20lov%20om%20kystbeskyt%202009_15sep.pdf

For planlægningen i kystnærhedszonen gælder, at offentlighedens adgang til kysten skal sikres og udbygges jf. **Planlovens** § 5b, stk. 1, nr. 5. (LBK nr. 1027 af 20/10/2008).

I henhold til **badevandsbekendtgørelsen** (BEK nr. 165 23/02/2009) kan kommunalbestyrelsen træffe foranstaltninger af hensyn til badevandets kvalitet, herunder forbyde hunde på stranden i områder, der er udlagt som badeområde.

Sejlads kan reguleres gennem flere lovgivninger, hvor naturbeskyttelseslovens § 29 er en af dem. Politiet kan efter bekendtgørelse nr. 511 af 20. juni 2005, fastsætte regler for sejlads med motorbåde og brætsejlads, for at forebygge hindringer eller ulemper for anden sejlads eller badning eller for at forebygge unødigt støj, der er til ulempe for andre.

I henhold til **vandløbslovens** § 4, stk. 1 (LBK nr. 1043 af 20/10/2008) er det tilladt alle at sejle på fælles vandløb med robåde og lignende småfartøjer uden brug af motor. Fælles vandløb er vandløb, hvortil der er flere bredejere, og som ikke er undergivet særskilt ejendomsret. Denne ret gælder dog ikke, hvis færdslen er til gene for jagt, fiskeri, rørskeer eller lignende. Der kan optages nærmere bestemmelser om sejlads i regulativer efter vandløbslovens § 4. En fredning kan også regulere sejlads, herunder motorbådssejlads.

Vandscooterbekendtgørelsen (BEK nr. 1315 af 20/11/2006) regulerer ikke-erhvervsmæssig sejlads med jetski, vandscootere, luftpudefartøjer og tilsvarende fartøjer.

Det er tilladt at færdes i naturen med sin hund, så længe den er i snor; på stranden må hunden dog være løs fra 1. oktober til 31. marts. Hvis stien eller vejen ligger i byen eller i områder med bymæssig bebyggelse, skal man følge **hundeloven** (LBK nr. 259 af 12/04/2005), hvor der står, at man skal have hunden i bånd, og at båndet skal være så kort, at hunden holdes tæt ind til ledsageren. Heri ligger, at snoren ikke må være så lang, at personen reelt ikke har kontrol over hunden. Hunden kan dog godt være i en såkaldt flexi-line, der i fuld længde kan være adskillige meter. Flexi-linen er udstyret med en låsemekanisme som gør, at hundens besidder har mulighed for at kontrollere hundens færden ved at låse linen i den ønskede længde.

Også **hævd** kan danne grundlag for ret til færdsel og ophold. Normalt er det nødvendigt at gå til domstolene for at få afklaret, om der er grundlag for hævd. Man skal derfor være indstillet på at bruge ressourcer, energi og advokatbistand, hvis man indleder en hævdssag.

Danske Lov (1683) indeholder i kap. 5 den gældende bestemmelse om hævdserhvervelse (5-5-1). Af den fremgår, at man ved at råde i 20 år over anden mands ejendom kan vinde ret på den råden, der er udøvet. Hvis man bruger et areal som om, man var ejer, kan man blive ejer. Hvis man benytter en vej som adgangsvej, kan man vinde hævd på en færdselsret til denne vej.

For at kunne vinde hævd, skal man have benyttet arealet eller vejen med en vis intensitet og stadighed. Man kan derfor ikke vinde hævd ved kun at have gået over anden mands ejendom enkelte gange - det skal være sket jævnlige.

Hvis det er klart for ejeren af den pågældende ejendom, hvem der har rådet over arealet, skal der rades i 20 år, for at man kan vinde hævd.

Hvis man ikke kan pege på en bestemt person, der har benyttet adgangen, kræves der råden i "alderstid" - hvilket betyder, at ingen kan huske nogen anden tilstand, i praksis 40-50 år. Det kan f.eks. være i situationer, hvor man råder som én blandt mange, eller hvis rådigheden ikke sker på grundlag af en særlig indretning (synbar råden).

Man kan derfor vinde hævd efter 20 år, hvis man har etableret en vej eller en sti over anden mands ejendom, men efter alderstid, hvis man bruger en vej, som også har tjent som adgang for andre ejendomme.

Er den udøvede råden sket efter aftale med ejendommens ejer, kan der ikke vindes hævd. Det skyldes, at ejeren i så fald ikke har haft grund til at modsætte sig rådighedsudøvelsen.

Der kræves ikke "god tro" hos den rådende, og der kan derfor vindes hævd, selv om der er udøvet råden i 20 år med viden om, at man ikke var berettiget til at gå ad den pågældende vej eller sti.

I en periode efter et ejerskifte er det dog i visse tilfælde muligt at afbryde hævd, jf. tinglysningslovens § 26 (LBK nr. 158 af 09/03/2006).

Hævd til fordel for flere

Hvis en vej bruges af alle og enhver, kan den enkelte ikke vinde hævd ved også at bruge vejen. Almenheden kan heller ikke vinde hævd. Har en vej i mands minde været brugt af almenheden som adgangsvej til skov eller strand, skabes der herved ikke ret for almenheden, som derfor ikke kan forhindre, at vejen nedlægges. Almenhedens rettigheder skal være baseret på retssædvane, hvilket er udtryk for, at retten har eksisteret

siden "Arilds tid", altså at oprindelsen fortaber sig i fortidens glemsel. Sådanne rettigheder eksisterer fortsat nogle steder, f.eks. som kirkestier.

Derimod kan en afgrænset kreds, f.eks. beboerne i et kvarter, eller medlemmerne af en forening vinde hævde, hvis det kan bevises, at det er denne kreds, der har udøvet råden. Det kan f.eks. være beboerne i et bestemt boligområde eller medlemmerne af en sejlklub. Man kan her forestille sig, at en grundejerforening eller en bestyrelse anlægger en hævdsag på beboernes/medlemmernes vegne med henblik på at få anerkendt hævden.

Frihedshævd

Ligesom man kan vinde rettigheder på grundlag af hævde, kan man også tabe rettigheder. Man kan f.eks. tabe retten til at færdes på en anden mands vej hvis den, der ejer vejen, i 20 år har forhindret færdsel (ved at fjerne vejen, bygge på den eller lign.). Det er derfor vigtigt at reagere, hvis ens ret bliver krænket.

Publiceret på <http://www.skovognatur.dk> 05-10-2009

Printet 05-10-2009

Vejledning om adgangsreglerne - afsnit 3 (UDKAST)

3. Muligheder for at udvide eller hindre adgang

Adgangsreglerne giver befolkningen en umiddelbar ret til at færdes i naturen; men det er præciseret i adgangsbekendtgørelsens § 25, stk. 1 at alle, der færdes i naturen, skal rette sig efter de anvisninger, som ejeren eller dennes repræsentant giver, eller som fremgår af skiltning m.v. I tvivlstilfælde om adgangslovlighed skal ejerens anvisninger således følges, med mindre dette er i åbenlyst strid med anden lov eller i modstrid med en myndighedsafgørelse.

Adgangen til færdsel og ophold giver ikke umiddelbar ret til at anvende arealerne til organiserede former for friluftsliv, som f.eks. lejrslagning eller spejderarrangementer, erhvervsmæssige arrangementer eller sportsarrangementer, som f.eks. orienteringsløb. Sådanne arrangementer kræver altså ejerens tilladelse. Læs mere om reglerne for organiserede aktiviteter i matrixen (afsnit 6).

3.1 Aftalefrihed

Lodsejere - såvel private som offentlige – kan uanset de generelle regler tillade en videregående adgang. Ejeren kan dog kun give lov til en videregående færdsel, som ikke strider mod anden regulering, der går forud for naturbeskyttelseslovens adgangsregler, f.eks. i medfør af anden lov eller fredninger. F.eks. kan ejeren af et klitfredet areal ikke give lov til færdsel på den bevoksede del, da dette er forbudt, jf. klitfredningsbekendtgørelsens § 1, også for ejeren af klitfredede arealer.

Kommunalbestyrelsen kan træffe aftale med ejerne om at give befolkningen en videre adgang f.eks. gennem aftaler efter naturbeskyttelseslovens kapitel 8 om naturforvaltning.

3.2 Ejers muligheder for at hindre adgang

For hver af arealtypene i naturbeskyttelsesloven er der muligheder for ejeren til at begrænse færdslen helt eller delvist for bestemte perioder eller i bestemte områder. Redskaberne til dette er hegning, lukning og skiltning. Loven opstiller betingelser for, hvordan og hvornår færdslen kan begrænses.

Hegning

Der findes regler for hegning i flere forskellige lovgivninger f.eks. planloven og vandløbsloven. På arealer beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3 (eng, hede og overdrev mv.) vil opstilling af hegn, der ikke kan karakteriseres som sædvanlige landbrugshegn, normalt anses for en ændring af tilstanden, der kræver dispensation.

I naturbeskyttelseslovens § 23 stk. 2 er det for skove nævnt, at offentlighedens adgang ikke må forhindres eller vanskeliggøres og at der ikke må opsættes usædvanlige hegn omkring skoven. Det er op til kommunalbestyrelsen at vurdere, om et hegn er usædvanligt, for en klar definition findes ikke. Om et givent hegn er usædvanligt beror på et skøn, hvor mange forskellige omstændigheder spiller ind. Levende hegn, lette trådhegn m.v. må betragtes som sædvanlige hegn, også selvom den pågældende skov ikke tidligere har været hegn. Der skal være tale om hegn af en type som en "gennemsnitsskovejer" normalt ikke vil sætte op omkring sin skov. Hegning omkring kulturer er sædvanlige uanset, at sådanne hegn netop har til formål at holde publikum ude fra disse arealer.

Det, bestemmelsen navnlig tilsigter, er at undgå hegn, der ved deres højde, konstruktion eller materialevalg virker dominerende eller skæmmende, eller som hindrer vildtets frie passage. Bemærk at bestemmelsen kun regulerer hegning *omkring* skove og ikke hegn opsat langs f.eks. en motorvej eller en mark, selvom dette hindrer vildtets frie passage. En tilladelse efter skovloven til etablering af f.eks. en dyrehave vil fortrænge naturbeskyttelseslovens generelle forbud mod usædvanlig hegning. Overtrædelser kan påtales efter reglerne i lovens kapitel 11 om tilsyn.

Med hensyn til hegning omkring udyrkede arealer henvises til kapitel 6.4 om udyrkede arealer.

Midlertidig lukning

Ejere af skove, udyrkede arealer og private, enkeltmandsejede veje og stier i det åbne land kan lukke for færdsel på grund af jagt eller intensivt landbrugs- og skovningsarbejde.

Med "**intensivt landbrugsarbejde**" menes arbejde på dyrkede arealer, der grænser op til udyrkede arealer eller veje og stier i det åbne land. Lukning af områder kan kun finde sted, når aktiviteten har en sådan karakter, at det kan være forbundet med en vis risiko for befolkningen at færdes der. Kun på strande gælder denne regel ikke.

I bekendtgørelsen er **jagt** præciseret som selskabsjagt typisk drivjagt og trykjagt, samt pürschjagt om sommeren kl. 6-7. Ejeren har ikke pligt til at skilte pga. jagt, men det kan være hensigtsmæssigt at skilte, så publikum på forhånd ved, at der er jagt i skoven. Bekendtgørelsens § 6 beskriver, hvordan der i givet fald skal skiltes (i forbindelse med lukning), jf. stk. 2: "Oplysning om lukning af et område sker ved skiltning, der anbringes ved de almindelige anvendte indgange. Skiltet skal angive det tidsrum, hvor forbuddet gælder, og skal fjernes ved periodens udløb." dvs. straks efter jagten. Stk. 3: "I de tilfælde, hvor dele af et område lukkes, skal det tillige tydeligt angives, hvilke dele af området, forbuddet omfatter." For at undgå misforståelser kan det være en god idé, at perioden for lukning angives med dato og evt. klokkeslæt.

Normalt lukkes skove administreret af Skov- og Naturstyrelsen ikke i forbindelse med jagt, uanset eventuel udleje af jagtretten.

Skiltning

Reglerne for skiltning er behandlet indgående i publikationen "En vejledning om skilte og offentlighedens adgang til naturen" (skiltevejledningen), se bilag 7.3.

Andre hindringer (vedligeholdelse)

Der gælder særlige regler for, hvornår ejeren må hindre befolkningens adgang. Det sker for at sikre den lovlige adgang mod tiltag, som har til hensigt at holde folk væk, f.eks. ved at der udlægges spærringer af forskellig art. For skove gælder dog, at ejeren ikke har pligt til at vedligeholde adgangsveje for f.eks. nedfaldne grene. Baggrunden for dette er, at adgangsreglerne ikke skal gribe ind i den almindelige drift. Der er altså ikke pligt for ejeren til at træffe særlige foranstaltninger i strid med den almindelige arbejdstilrettelæggelse, f.eks. at fjerne grene, hugstaffald m.v., som for en kortere periode kan vanskeliggøre færdslen. Det er kommunalbestyrelsens skøn i den konkrete sag, som afgør, hvor lang tid hugstaffald mv. må spærre for færdslen. For skove gælder også, at ejeren har ret til at omlægge skovens interne vejssystem, så længe adgangen til skoven sikres. Hvis der er gennemgang i skoven, skal gennemgang opretholdes, når stier omlægges.

Hvis færdsel udenfor veje og stier i skoven har skabt (ulovlige) trampestier, har ejeren lov til ved skiltning, udlæg af kvas eller lignende, at forhindre færdsel disse steder.

Det er de vejberettigede, der skal holde private fællesveje- og stier i det åbne land, i en god og forsvarlig stand i forhold til den færdsel, der lovligt må benytte vejen. Det fremgår af privatvejslovens § 15, stk. 1.

En privat fællesvej på landet må afspærres ved bom eller lignende med politiets tilladelse. Det fremgår af færdselslovens § 97, stk. 3. Privatvejsloven indeholder ingen bestemmelser om, at en afspærring eller anden færdselsregulering af private fællesveje på landet skal godkendes af vejmyndigheden, det vil sige kommunen. Kommunen kan dog kræve en færdselsregulerende foranstaltning ændret eller fjernet, hvis den efter kommunens mening medfører, at den private fællesvej ikke er i god og forsvarlig stand i forhold til de vejberettigedes færdsel. Kommunen træffer denne afgørelse med hjemmel i privatvejslovens kap. 6, §§ 15-20 om istandsættelse og vedligeholdelse af private fællesveje på landet.

3.3 Myndighedernes muligheder for at hindre adgang

Naturbeskyttelseslovens § 27, stk. 1 siger: "Kommunalbestyrelsen, for statsejede arealer miljøministeren, kan bestemme, at arealer, der er omfattet af §§ 22-26, helt eller delvis lukkes for offentlighedens adgang, hvis særlige forhold taler derfor." Miljøministerens kompetence er delegeret til Miljøcentrene ifølge delegationsbekendtgørelsens § 16, stk. 2, pkt. 6 og § 16, stk. 3.

Lukning kan ske på myndighedernes initiativ eller efter ønske fra ejeren. Ideelt set bør myndighedernes ønske om lukning bygge på en nærmere planlægning, medmindre grunden til lukning har akut karakter f.eks. hvis en sjælden/truet art indvandrer og kræver beskyttelse.

Lukningen kan være midlertidig eller permanent og kan f.eks. begrundes i forstyrrelse af dyr og planter. F.eks. kan færdsel til fods begrænses, hvis færdslen medfører særlige slidproblemer eller andre problemer for fauna og flora. Bestemmelsen kan også anvendes til at forbyde, at man medtager hunde i naturen. Der skal være væsentlige grunde til at lukke arealer efter denne bestemmelse og myndighedernes argumentation for lukningen skal være konkret, saglig og fagligt begrundet. Det tilskyndes, at lukningerne har en midlertidig karakter, som gælder bestemte tidspunkter af året i f.eks. fuglenes yngleperiode eller at lukningen tages op til revision efter en given årrække. De urørte skove i Suserup er et eksempel på et område, som er lukket helt for offentligheden og har således ikke en midlertidig karakter. Dette tilfælde må formodes at være helt særligt.

Praksis viser, at bestemmelsen administreres restriktivt. Ønsket om lukning skal enten udspringe af forhold, der knytter sig til de hensyn, som varetages af naturbeskyttelsesloven eller af samfundsmæssige hensyn.

Ældre afgørelser viser dog, at der godt kan lukes af hensyn til ejerens erhvervsmæssige interesse, men at dette kræver en del f.eks., at det afspærrede areal har ringe interesse for friluftslivet og at der eksisterer andre muligheder for færdsel. I disse tilfælde vil ejerens beføjelse til at lukke private arealer være tilstrækkelig, så § 27, stk. 1 sjældens anvendes her.

Fredning

Gennem en fredning kan myndighederne vælge at begrænse adgangen til visse områder, fredningen kan dog også benyttes til at give befolkningen yderligere adgang ved at kompensere ejeren økonomisk. Reglerne for fredning er indgående beskrevet i naturbeskyttelsesloven.

Natura 2000-arealer

Der er ingen generel adgangsbegrænsning i Natura 2000-områder, da EF-direktiverne, der regulerer disse områder, ikke er tænkt som forbudsdirektiver. Adgangsbegrænsning skal derfor altid tilpasses de konkrete omstændigheder i tid, rum og form. I praksis vil adgangsregulering bedst kunne finde sted i samarbejde med ejere og brugere og fortrinsvis gennem information og såkaldt intelligent planlægning, f.eks. stiplanlægning uden om de sårbare områder.

Kommunen kan dog efter en konkret vurdering begrænse adgangen med hjemmel i naturbeskyttelseslovens § 27, stk. 1, hvis det vurderes eller kan forudses gennem dokumentation, at der vil kunne ske en betydelig forstyrrelse af udpegningsgrundlaget i Natura 2000-områder ved færdslen. Dette følger den normale praksis for anvendelsen af § 27, stk. 1.

I visse Natura 2000-områder er der i forvejen adgangsbegrænsning i medfør af en bekendtgørelse om et vildtreservat.

Kystsikring på stranden

Lovens § 22, stk. 3 nævner, at offentlighedens adgang ikke må forhindres eller vanskeliggøres. Det er kommunen som foretager dette skøn. Reglerne for at lægge sten mv. som kystsikring reguleres i naturbeskyttelseslovens § 15 om beskyttelseslinjer og i reglerne om kystbeskyttelse. Kystbeskyttelse kan således godt være en lovlig hindring af adgang på strand.

Reglen i den tidligere naturfredningslov om, at der lovligt kunne ske anbringelse af høfter, ålegårde, kreaturhegn, badebroer mv. når der holdes en passage åben bag om, over eller gennem de pågældende anlæg eksisterer stadigvæk, selvom den ikke er gentaget i adgangsreglerne. Kommunen er derfor beføjet til at udstede påbud om fjernelse af hindringer for adgang som følge af anlæg på stranden. Der er dog praksis for, at kystbeskyttelses anlæg, som er af ældre dato og har henstået på ejendommen upåtalet i over 30 år, ikke kan danne grundlag for et krav om etablering af passage. Kystdirektoratet har udgivet en vejledning til Lov om kystbeskyttelse, som beskriver emnet passagemulighed.

3.4 Nedlæggelse af veje og stier i det åbne land

Anmeldelse af vejnedlæggelse

En privat ejer, som ønsker at nedlægge visse veje eller stier i det åbne land, skal anmelde dette til kommunen (kommunalbestyrelsen). Ejeren skal naturligvis også være berettiget til nedlæggelsen efter vejlovgivningen.

I lovens § 26 a, stk. 1 er nærmere omtalt de tilfælde, hvor ejeren skal meddele en påtænkt nedlæggelse af vejen eller stien. Disse er

- 1) nedlæggelse af gennemgående veje og stier (forstået som stier, der kan indgå i et ruteforløb)
- 2) veje eller stier, der fører til en strand (§ 22), skov (§ 23), et udyrket areal (§ 24) eller et klitfredet areal (§ 25) også selvom den besøgende ikke er "tvunget" til at følge den samme rute (eller en del af den) både ud og hjem
- 3) veje og stier, der fører til særlige udsigtspunkter, kulturminde og lignende (f.eks. veje og stier af kulturhistorisk betydning).

Kommunalbestyrelsens vurdering

Kommunalbestyrelsen kan efter § 26 a, stk. 3 forhindre nedlæggelsen af vejen eller stien, såfremt vejen eller stien har væsentlig rekreativ betydning, og såfremt der ikke findes eller etableres tilfredsstillende alternative adgangsmuligheder. Ved vurderingen af, om en vej eller sti har væsentlig betydning, lægges der ikke alene vægt på, hvor mange der benytter vejen. Bedømmelsen heraf skal bero på en konkret vurdering af den rekreative betydning, de alternative adgangsmuligheder og af de omstændigheder, der ligger til grund for ønsket om nedlæggelse.

Kommunalbestyrelsen kan vælge at træffe afgørelse, herunder om annoncering

Det op til kommunalbestyrelsen at vurdere, om der er behov for at træffe afgørelse efter § 26 a, stk. 2 om at foretage en nærmere vurdering af den rekreative betydning af en vej eller sti på baggrund af en

anmeldelse.

Det er ligeledes op til kommunalbestyrelsen at vurdere, om det er formålstjenligt offentligt at annoncere den påtænkte nedlæggelse, f.eks. hvis kommunalbestyrelsen måtte være i tvivl om en vejs eller stis rekreative betydning.

Hvis kommunalbestyrelsen træffer en afgørelse om at ville vurdere nedlæggelsens rekreative betydning nærmere, skal dette ske inden 6 måneder. Kommunalbestyrelsen kan dog i særlige tilfælde forlænge denne frist, hvilket f.eks. kan være relevant, hvis der foregår undersøgelser om etablering af alternative adgangsmuligheder. Fristen på 6 måneder suspenderes, hvis sagen påklages rettidigt. Fristen begynder i det tilfælde først at løbe, når Naturklagenævnet har truffet afgørelse i klagesagen.

Kommunalbestyrelsen kan vælge ikke at træffe afgørelse

Såfremt kommunalbestyrelsen ikke inden 4 uger fra modtagelsen af meddelelsen har truffet afgørelse om nærmere at ville vurdere nedlæggelsens rekreative betydning, kan ejeren nedlægge vejen eller stien. Kommunalbestyrelsens beslutning, om ikke at træffe afgørelse om at vurdere sagen nærmere, er en stiltiende accept af, at nedlæggelsen kan iværksættes. Der foreligger i denne situation næppe en afgørelse som kan påklages, men dette spørgsmål skal afgøres af Naturklagenævnet, som endnu ikke har truffet en sådan afgørelse.

Hvornår træffer kommunalbestyrelsen en afgørelse som kan påklages?

Hvis kommunalbestyrelsen besvarer en forespørgsel fra en borger eller en organisation om behandling af en anmeldelse efter naturbeskyttelseslovens § 26 a, opstår spørgsmålet, om der dermed træffes en afgørelse. Dette vil normalt ikke være tilfældet, da borgeren mv. ikke vil have partsstatus i sagen. Hvis kommunalbestyrelsen besvarer en forespørgsel fra ejeren, vil der efter omstændighederne kunne blive tale om en afgørelse. Det vil også i disse tilfælde være Naturklagenævnet som afgør, hvorvidt der i den konkrete sag er tale om en afgørelse, som kan påklages. Hvis kommunen vil vurdere nedlæggelsen nærmere, er der derimod tale om en afgørelse, som skal meddeles ejeren og eventuelt klageberettigede.

Hvornår er man part i sagen?

Er der andre end ejeren/anmelder, som har en væsentlig individuel interesse i sagen, må disse behandles som parter i sagen, og beslutningen vil efter omstændighederne kunne betragtes som en afgørelse i forhold til disse. Det er imidlertid vurderingen, at det vil være sjældent, at sager efter naturbeskyttelseslovens § 26 a omfatter andre parter end ejeren, idet reglerne i naturbeskyttelsesloven ikke har til formål at regulere forholdet mellem naboer. Spørgsmålet må vurderes konkret af kommunalbestyrelsen i den enkelte sag.

Frist på tre år for vejnedlæggelsen

Bestemmelsen i § 26 a stk. 4 svarer til naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2, hvorefter en tilladelse bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, den er meddelt. Begrundelsen for denne tidsbegrænsning er den samme som for begrænsningen i § 66, stk. 2, at forholdene i løbet af den nævnte periode kan være forandret på en sådan måde, at det efter de 3 års forløb ikke længere i forhold til friluftsinteresserne er acceptabelt, at opretholde den stiltiende accept af nedlæggelse af vejen.

Frivilligt anlagte veje er undtaget for anmeldelsespligten

Af § 26 a, stk. 5 fremgår det, at anmeldelsesreglerne om nedlæggelse af veje og stier ikke gælder, "hvis ejeren kan godtgøre, at vejen eller stien udelukkende er etableret som led i en aftale om fremme af offentlighedens adgangsmuligheder". Formålet hermed er, at de nye regler ikke skal modvirke de initiativer, der går ud på gennem aftaler og frivillighed at give befolkningen øget adgang til naturen ud over lovgivningens krav. Landbrug & Fødevarer og Dansk Skovforening opfordrer således deres medlemmer til lokalt samarbejde om sådanne løsninger til skabelse af bedre rekreative færdselsmuligheder. Uden reglen i stk. 5 er der fare for, at ejere ikke vil være indstillet på at etablere nye spor i landskabet eller lignende på grund af risikoen for ikke at kunne nedlægge dem igen, hvis ejeren på grund af dårlige erfaringer eller af andre grunde fortryder anlæggelsen.

Øvrige undtagelser

Anmeldeordningen i § 26 a begrænser ikke muligheden for, at vejejer og vejberettigede kan nedlægge en vej som privat fællesvej/-sti på privat initiativ, dvs. uden vejmyndighedens tilladelse. Det bemærkes dog, at vejnedlæggelser kan være udelukket efter andre regler, herunder færdselsrettigheder opnået ved hævd.

Vejejeren og de vejberettigede kan efter privatvejsloven, lovebekendtgørelse nr. 433 af 22. maj 2008, nedlægge vejen/stien som privat fællesvej/-sti, hvis der er enighed om dette. Med nedlæggelse menes denne sammenhæng, at vejen overgår fra at være en privat fællesvej til at være en privat vej (reglerne i privatvejsloven vil efter en nedlæggelse således ikke længere finde anvendelse). Hvis der er uenighed blandt vejejeren og de vejberettigede, skal kommunen træffe en afgørelse. Det fremgår af privatvejslovens § 14, stk. 5, jf. kapitel 9.

Hvis en privat fællesvej er eneste adgangsvej for en vejberettiget, kan vejen ikke nedlægges som privat fællesvej, uden at der etableres en alternativ adgangsvej til den vejberettigedes ejendom.

Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at en privat fællesvej skal have status som offentlig sti, men i øvrigt

bibeholdes som privat fællesvej. Det fremgår af vejlovens § 97, lovebekendtgørelse nr. 432 af 22/05/2008 . Den del af stien, der har status som offentlig sti vil herefter kun kunne nedlægges af stibestyrelsen (kommunen). Den udbetalte erstatning skal kompensere for merudgiften ved at offentligheden får ret til f.eks. at gå på stien.

Hvis vejen ønskes fjernet helt (f.eks. pløjet op) er nedlæggelsen omfattet af naturbeskyttelseslovens § 26 a.

Vedligeholdelse

Der medfølger ikke en vedligeholdelsespligt for ejeren, når kommunalbestyrelsen (kommunen) beslutter, at en vej eller sti ikke må nedlægges. Hvis kommunen ønsker en vedligeholdelse af vejen eller stien, der går ud over ejerens valgte vedligeholdelsesstand, kan kommunen søge at indgå en aftale med ejeren om en højere vedligeholdelsesstandard. Dette kan ske ved, at ejeren enten betales for denne øgede vedligeholdelsesstand, eller ved at kommunen står for den ekstra vedligeholdelse.

Kan der ikke opnås enighed, og kommunen stadig finder det påkrævet at vedligeholdelsesniveauet øges, har kommunen mulighed for, gennem ekspropriation, at overtage vejen eller stien som offentlig.

Nedlæggelse af skovveje og -stier

Lovens § 23, stk. 10, bestemmer, at veje og stier i skove, der giver adgang til en skovs øvrige vejssystem, er omfattet af de samme regler, som øvrige nedlæggelse af veje og stier i det åbne land. Kommunalbestyrelsen kan således begrænse en ejers muligheder for nedlæggelse af veje og stier, der giver adgang til en skovs øvrige vejssystem. Uden en sådan bestemmelse kunne der opstå situationer, hvor nedlæggelse af en vej i det åbne land blev forhindret som følge af § 26 a netop fordi den førte til en skov, og at denne vejs forlængelse i skoven så alligevel blev nedlagt.

Ejeren har dog ret til at omlægge skovens øvrige interne vej- eller stisystemer som led i skovdriften, så længe adgangen til skoven sikres, f.eks. ved at der findes eller etableres tilfredsstillende alternative adgangsmuligheder.

Publiceret på <http://www.skovognatur.dk> 25-09-2009

Printet 05-10-2009

Vejledning om adgangsreglerne - afsnit 4 (UDKAST)

4. Myndigheder, afgørelser, tilsyn mv.

4.1 Afgørelser efter naturbeskyttelsesloven

Kommunalbestyrelsen træffer afgørelse efter naturbeskyttelsesloven om befolkningens adgang til private og kommunale arealer. Miljøministeren træffer afgørelser for statsejede arealer samt klitfredede arealer.

Kommunalbestyrelsen er myndighed og behandler de konkrete sager og træffer afgørelse efter følgende bestemmelser:

§ 23, stk. 8 og stk. 9, hvorefter kommunalbestyrelsen i skove helt eller delvis kan tilsidesætte ejerens skiltning om indskrænkninger i adgangen til henholdsvis cykling og i særlige tilfælde dog kun for private fællesveje til ridning. På statsejede arealer har miljøministeren kompetencen til at træffe afgørelse efter disse bestemmelser.

§ 23, stk. 10, hvorefter kommunalbestyrelsens, henholdsvis miljøministerens kompetence til at træffe afgørelse efter § 26a, jf. nedenfor, også gælder for veje og stier i skove, der giver adgang til skovens øvrige vejssystem.

§ 24, stk. 5, hvorefter kommunalbestyrelsen på udyrkede arealer kan påbyde, at skiltning eller hegning, som ikke skønnes rimeligt begrundet, kan fjernes, eller påbyde opsætning af låger, stenter eller lignende eller skilte om adgangsmuligheden.

§ 26, stk. 3, hvorefter kommunalbestyrelsen på gennemgående veje og stier i det åbne land kan tilsidesætte forbud mod gående og cyklende færdsel, og i særlige tilfælde ridning

§ 26a, stk. 2 og 3, om henholdsvis at foretage en nærmere vurdering af den rekreative betydning af veje eller stier, som en ejer ønsker at nedlægge, og at træffe afgørelse om at vejen eller stien ikke må nedlægges. Kompetencen til at træffe afgørelser om veje og stier gælder også for veje og stier i skove, der giver adgang til skovens øvrige vejssystem (§ 23, stk. 10).

§ 27, stk. 1, hvorefter kommunalbestyrelsen kan bestemme at arealer der omfattes af adgangsreglerne helt eller delvis kan lukkes for offentlighedens adgang, hvis særlige forhold taler for det. På statsejede arealer har miljøministeren kompetencen til at træffe afgørelse efter denne bestemmelse.

§ 27, stk. 2, hvorefter miljøministeren kan forbyde offentlighedens adgang på klitfredede arealer, hvor der er fare for sandflugt.

Afgørelser efter disse bestemmelser kan påklages til Naturklagenævnet.

4.2 Tilsyn

Kommunalbestyrelsen skal efter naturbeskyttelsesloven § 73 føre tilsyn, dvs.

- påse overholdelse af loven og de regler, der er udstedt efter loven, jf. § 73, stk. 1,
- påse at påbud og forbud efter loven efterkommes og at vilkår, der er fastsat i tilladelser overholdes, jf. § 73, stk. 4,
- foranledige at et ulovligt forhold lovliggøres, medmindre forholdet har underordnet betydning, jf. § 73, stk. 5.

Afgørelser, der træffes som led i tilsyn efter § 73, stk. 5, kan jf. § 78, stk. 1, 2 pkt. ikke påklages. Imidlertid har Naturklagenævnet praksis for at behandle spørgsmål i relation til tilsynssager, som drejer sig om fortolkning af lovens bestemmelser.

Det er vigtigt, at afgørelser træffes med henvisning til den korrekte paragraf i adgangsreglerne, og at der samtidig henvises til, at kommunalbestyrelsen i hht. § 73, stk. 5 har en tilsynsforpligtelse.

For nærmere vejledning om kommunernes tilsynsforpligtelse henvises til vejledning om håndhævelse:
<http://www.skovognatur.dk/NR/rdonlyres/4CECD530-1F56-460E-839E->

[ACD7A104E92D/41455/vejled_hands.pdf](#)

Kommunalbestyrelsen fører desuden tilsyn med de bestemmelser om adgang, som er fastsat i en fredning.

På arealer, der ejes af Miljøministeriet, varetager Skov- og Naturstyrelsen tilsynet med overholdelse af reglerne i naturbeskyttelsesloven samt fredningsbestemmelser jf. § 3 i bekendtgørelse om pleje af fredede arealer, om tilsyn og om indberetninger (BKG nr. 1604 af 20. november 2006).

Det er endvidere Skov- og Naturstyrelsen, som varetager tilsynet med regler om adgang på arealer, der er omfattet af vildtreservatbekendtgørelser.

4.3 Myndigheders indberetningspligt

Alle myndigheder, der deltager i administrationen af naturbeskyttelsesloven, vil i deres virke kunne blive opmærksomme på forhold, der er i strid med loven eller de regler og afgørelser, der er truffet efter loven. Fastlæggelsen af tilsynspligten fritager ikke myndighederne fra at søge ulovligheder lovliggjort, men fastlægger alene hvilken myndighed, der har ansvaret for at reagere direkte overfor den ansvarlige privatperson. Det er således fastslået i naturbeskyttelsesloven § 73, stk. 6, at kommunalbestyrelsen skal indberette til miljøministeren, når den får kendskab til et ulovligt forhold, som ikke omfattes af kommunalbestyrelsens tilsyn efter § 73, stk. 1. Tilsvarende skal miljøministeren indberette til kommunalbestyrelsen, når ministeren får kendskab til et ulovligt forhold, som ikke omfattes af ministerens tilsyn.

4.4 Underretning om afgørelser

Reglerne om underretning om afgørelser vedrørende adgangsreglerne fremgår af adgangsbekendtgørelsens § 29 sammenholdt med naturbeskyttelsesloven § 87:

Kommunalbestyrelsen skal skriftligt meddele afgørelser efter de ovennævnte bestemmelser til

- adressaten for afgørelsen,
- ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- Skov- og Naturstyrelsen, og
- andre offentlige myndigheder, der må antages at have interesse i sagen.

Afgørelserne skal endvidere meddeles skriftligt til følgende foreninger og organisationer, såfremt de har anmodet kommunalbestyrelsen herom:

- lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

De foreninger, der vil kunne anmode om underretning om afgørelser af en bestemt type, er alene de foreninger, som efter deres formål har en væsentlig interesse i den pågældende type afgørelser.

Lokale museer vil efter omstændighederne kunne betragtes som foreningslignende og vil således kunne anmode om underretning.

Når det er relevant, skal der underrettes om, at tilladelser ikke må udnyttes før klagefristen er udløbet og at rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet, jf. bekendtgørelsens § 29, stk. 3 og 4.

Kommunalbestyrelsen skal underrette den, som har fået tilladelse, om det, når der er klaget over afgørelsen, jf. bekendtgørelsens § 29, stk. 4.

4.5 Offentliggørelse af afgørelser

Reglerne om offentliggørelse af afgørelser vedrørende adgangsreglerne fremgår af adgangsbekendtgørelsens § 30:

Kommunalbestyrelsen skal offentliggøre afgørelser efter de ovennævnte bestemmelser, dog ikke afgørelser efter § 24, stk. 5 der vedrører skiltning og hegning mv. på udyrkede arealet.

Offentliggørelse skal dog kun ske, hvis afgørelsen har interesse for andre klageberettigede end dem, der er underrettet efter reglerne i § 29.

Offentliggørelsen skal ske ved bekendtgørelse i stedlige blade efter kommunalbestyrelsens nærmere bestemmelse, og den skal indeholde oplysning om

- hovedindholdet af afgørelsen
- hvilke ejendomme, der er omfattet af afgørelsen,
- det eller de steder, hvor afgørelsen er fremlagt, og
- klageadgangen.

Kommunalbestyrelsen skal offentliggøre klagemyndighedens afgørelse i en klagesag efter denne myndigheds nærmere bestemmelse.

4.6 Klage, søgsmål og straf

Klage

Reglerne om klage fremgår af naturbeskyttelseslovens § 78, § 86 og § 87. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter de ovennævnte bestemmelser og miljøministerens afgørelser efter § 27, stk. 1 kan påklages til Naturklagenævnet.

Afgørelser, der træffes som led i tilsyn efter § 73, stk. 5, kan ikke påklages. Imidlertid har Naturklagenævnet praksis for at behandle spørgsmål, som drejer sig om fortolkning af lovens bestemmelser.

Klageberettigede

Klageberettigede er

- Adressaten for afgørelsen
- Ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- Offentlige myndigheder
- En berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- Lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- Landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- Landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Adressaten for afgørelsen vil normalt være ansøgeren. Naboer og andre, som har en individuel interesse uden at være ansøgere, vil ikke være klageberettigede.

Det forudsættes, at klageadgangen for offentlige myndigheder kun udnyttes, når myndigheden har en ressortmæssig interesse heri.

Som eksempler på lokale foreninger og organisationer, som er klageberettigede, kan nævnes Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomiteer, Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdelinger, idrætsorganisationer og lokale foreninger af landboorganisationerne. Endvidere vil lokalhistoriske foreninger være klageberettigede i forhold til sager, der rummer kulturhistoriske aspekter.

Ved klage fra de landsdækkende foreninger og organisationer, som er nævnt ovenfor, kan Naturklagenævnet kræve, at deres klageberettigelse dokumenteres ved indsendelse af vedtægter eller på anden måde.

De foreninger, der vil være klageberettigede for afgørelser af en bestemt type, er alene de foreninger, som efter deres formål har en væsentlig interesse i den pågældende type afgørelser.

Lokale museer vil efter omstændighederne kunne betragtes som foreningslignende og vil således kunne anmode om underretning.

Om indgivelse af klagen, klagefrist og klagens evt. opsættende virkning henvises til håndhævelsesvejledningen http://www.skovognatur.dk/NR/rdonlyres/4CECD530-1F56-460E-839E-ACD7A104E92D/41455/vejled_hands.pdf

Det er Naturklagenævnet, der endeligt tager stilling til, om den, der klager, er klageberettiget, og om klagefristen er overholdt. En klage, der indkommer for sent, skal altså under alle omstændigheder videresendes til nævnet.

Søgsmål

Reglerne om søgsmål fremgår af naturbeskyttelsesloven § 88. Søgsmål til prøvelse af afgørelser efter loven eller de regler, der udstedes efter loven, skal være anlagt inden 6 måneder efter at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentlig bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Det er ikke en forudsætning for domstolsprøvelsen, at spørgsmålet først er behandlet af Naturklagenævnet.

Både 1. instansens (i de fleste tilfælde kommunalbestyrelsens) og Naturklagenævnets afgørelse skal indeholde oplysning om søgsmålsfristen.

Straf

Efter bekendtgørelsens § 31 straffes overtrædelse af bekendtgørelsen med bøde.

Herudover straffes efter naturbeskyttelsesloven § 89, stk. 1, den, der undlader at efterkomme forbud eller påbud udstedt efter naturbeskyttelseslovens

- § 23, stk. 8, om at kommunalbestyrelsen og på statsejede arealer miljøministeren i skove helt eller delvis kan tilsidesætte ejerens indskrænkning i adgangen til cykling.
- § 24, stk. 5, hvorefter kommunalbestyrelsen på udyrkede arealer kan påbyde, at skiltning eller hegning, som ikke skønnes rimeligt begrundet, fjernes, eller påbyde opsætning af låger, stenter eller lignende eller skilte om adgangsmuligheden.
- § 26, stk. 3, hvorefter kommunalbestyrelsen på gennemgående veje og stier i det åbne land kan tilsidesætte ejerens indskrænkning af gåendes og cyklendes færdsel, og i visse tilfælde ridning.
- § 27, stk. 1, hvorefter kommunalbestyrelsen og på statsejede arealer miljøministeren kan bestemme, at arealer, der omfattes af adgangsreglerne, helt eller delvis lukkes for offentlighedens adgang, hvis særlige forhold taler for det.
- § 27, stk. 2, hvorefter miljøministeren kan forbyde offentlighedens adgang på klitfredede arealer, hvor der er fare for sandflugt.

Efter naturbeskyttelsesloven § 89, stk. 2, kan straffen stige til fængsel i indtil 1 år, hvis overtrædelsen er begået forsætligt eller ved grov uagtsomhed, og hvis der ved overtrædelsen er

- voldt skade på de interesser, som loven tilsigter at beskytte, jf. § 1 og § 2, eller fremkaldt fare derfor eller
- opnået eller tilsigtet en økonomisk fordel for den pågældende selv eller andre, herunder ved besparelser.

Muligheden for under skærpede omstændigheder at lade straffen stige, er ikke til stede for overtrædelser, der alene er overtrædelser af bekendtgørelsens bestemmelser.

Både efter bekendtgørelsen og efter loven kan der pålægges selskaber mv. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Efter lovens § 89, stk. 5 skal der ved udmåling af bøde, herunder tillægsbøde, tages særligt hensyn til størrelsen af en opnået eller tilsigtet økonomisk fordel.

Efter lovens § 89, stk. 6, 7 og 8 gives nogle særlige muligheder for at gribe ind overfor udlændinge mod ulovlig motorkørsel og campering på stranden og i klitterne langs den jyske vestkyst.

Efter lovens § 89, stk. 9, er forældelsesfristen for strafansvaret 5 år for overtrædelse m.v. som omhandlet i stk. 1 og for overtrædelser af bestemmelser i regler udstedt efter loven.

Om politianmeldelse og straf henvises i øvrigt til håndhævelsesvejledningen
http://www.skovognatur.dk/NR/rdonlyres/4CECD530-1F56-460E-839E-ACD7A104E92D/41455/vejled_hands.pdf

Publiceret på <http://www.skovognatur.dk> 05-10-2009
Printet 05-10-2009

Vejledning om adgangsreglerne - afsnit 5 (UDKAST)

5. Kort introduktion om adgangsreglerne

Hvor må man gå

Man må færdes på veje og stier i det åbne land og i skoven. På stranden og på udyrkede arealer i det åbne land er færdsel hen over arealet udenfor veje og stier (fladefærdsel) tilladt, ligesom fladefærdsel er tilladt i skove, der ejes af staten, kommunen, Folkekirken og offentlige stiftelser.

Adgang til udyrkede arealer, veje og stier m.v. forudsætter, at der er en lovlig adgangsvej, der fører dertil. Der er således ikke adgang til et udyrket areal, hvis man f.eks. skal krydse en dyrket mark for at komme dertil.

Hvor må man cykle

Cykling er tilladt på veje og stier i det åbne land og i skove, hvis stien fremtræder som egnet til cykling med almindelige cykler. Cykling udenfor veje og stier er altså ikke tilladt. Man må på stranden og på udyrkede arealer trække sin cykel eller f.eks. en barnevogn eller anden vogn.

Må man færdes på anden måde

I adgangsbekendtgørelsen er det præciseret, at det er tilladt for gangbesværede at anvende kørestole, herunder elkørestole, og 3-hjulede knallerter for handicappede. På stranden og på udyrkede arealer er det også tilladt at trække cykler, barnevogne og lignende. Udtrykket "og lignende" omfatter f.eks. spejderkærrer og cykelvogne.

Motorkørsel på naturarealer er som udgangspunkt ikke tilladt, men ejeren kan dog give lov til dette, hvis det ikke strider mod anden lovgivning.

Adgang sker på eget ansvar

Offentlighedens færdsel og ophold i naturen sker på eget ansvar. Ejeren har ikke pligt til at vedligeholde veje og stier, med mindre der er tale om private fællesstier. I så fald er de omfattet af reglerne i privatvejslovens kap. 6 (private fællesstier på landet) eller kap. 10 (private fællesstier i by og bymæssigt område). Kommunen kan ikke kræve private fællesstier på landet istandsat eller vedligeholdt af hensyn til den almindelige færdsel på stien.

Grundejeren har altså ikke en generel pligt til at holde veje og arealer i farbar stand og ej heller tilsynspligt med sit areal. Besøgende kan derfor som regel ikke kræve erstatning for skader, som de har lidt ved f.eks. at snuble over et hul i vejen eller ved at blive ramt af en gren. Derimod må det formodes, at ejeren/besidderen har en pligt til at tilse, istandsætte og afmærke særlige foranstaltninger, som enten er bestemt til at blive betjent af publikum eller som ejeren/besidderen må formode, publikum hyppigt vil anvende eller komme i nærheden af.

Eventuelt ansvar for skade opstået ved udvist uansvarlighed, årsagssammenhæng eller passivitet fra ejerens/besidderens side afgøres af domstolene efter dansk rets almindelige erstatningsregler.

Hvad er forskellen på færdsel og ophold

Naturen er åben for færdsel til fods og for ophold, dvs. at man må slå sig ned og f.eks. nyde naturen. For strande og klitfredede arealer skal der være tale om "kortvarigt" ophold. Dette defineres i praksis som et ophold, der ikke varer længere end en "dag". Det kortvarige ophold må godt finde sted i nattetimerne. For skove og udyrkede arealer er ophold tilladt, og her ikke defineret som "kortvarigt"; dog er ophold i private skove og på udyrkede arealer kun tilladt fra kl. 6 til solnedgang, hvilket jo i sig selv begrænser opholdets længde. I skove ejet af staten, kommunen, Folkekirken og offentlige stiftelser må man færdes og opholde sig hele døgnet.

Hvordan er reglerne tæt på bygninger

På strande og klitfredede arealer, som er privatejede, må ophold ikke finde sted inden for 50 meter fra beboelsesbygninger, herunder sommerhuse. Dette gælder også for skove og udyrkede arealer ejet af staten, kommunen, Folkekirken samt offentlige stiftelser. For private skove samt private udyrkede arealer gælder dette forbud inden for 150 meter og omfatter også driftsbygninger. Selvom der ikke er opholdsret i nærheden af beboelses- og driftsbygninger, er der stadigvæk færdselsret.

Må man tage sin hund med

Hunde skal føres i snor på stranden, i klitfredede områder, i skoven, på de udyrkede arealer samt på private enkeltmandsejede veje og stier.

For strande og den ubevoksede, klitfredede strandbred gælder, at fra 1. oktober til 31. marts må hunden løbe løs, men man skal dog overholde hundelovens regler om bl.a. kontrol med hunden. Hvis der er græssende husdyr, skal hunden altid være i snor.

Hvor må man ride

På veje og stier i det åbne land må man ride, hvis vejen er egnet til ridning, og hvis der ikke er skiltet mod denne færdsel. Det er ikke tilladt at ride på udyrkede arealer, på stubmarker eller marker, som ligger brak, medmindre man har ejerens tilladelse. Ridning er som udgangspunkt ikke tilladt i private skove, med mindre man har fået lov af ejeren, f.eks. gennem et ridekort. På Skovforeningens hjemmeside findes en oversigt over en række private skove, hvor man må ride med ridekort <http://www.skovforeningen.dk/default.asp?m=208>. Ridning er dog tilladt i skove i de forholdsvis få tilfælde, hvor en privat fællesvej løber gennem skoven. Man skal være opmærksom på, at hvis man rider på veje og stier i det åbne land, hvor det ikke gennem skiltning er forbudt, så vil det, hvis man kommer til en skov, ikke længere være tilladt at ride, uanset at der ikke er skiltet med dette.

I perioden 1. september til 31. maj må man ride på stranden og på klitfredede arealer. Man må ride på den ubevoksede strandbred, og når man rider direkte ned til den ubevoksede del, må man ride hen over den bevoksede del af en strandbred, hvis denne ikke er klitfredet.

Der gælder særlige regler for skove, som ejes af staten, kommunen, Folkekirken samt offentlige stiftelser, hvor ridning generelt er tilladt.

Hvordan er reglerne for organiseret færdsel

Bekendtgørelsens § 7 indeholder de nærmere regler for den organiserede brug af skove og udyrkede arealer. Af reglerne fremgår det bl.a., at organiserede aktiviteter kræver ejerens tilladelse, hvis deltagerantallet er af en vis størrelse, og at erhvervsmæssige arrangementer kræver altid tilladelse.

Der gælder særlige regler, når man vælger at annoncere sit arrangement offentligt.

Hvordan er ordensreglerne

Bekendtgørelsens § 28 indeholder en lang række ordensregler, som er fælles for alle naturarealer, uanset om de er offentligt eller privatejede. De almindelige ordensregler gælder også for organiseret færdsel.

Det er f.eks. ikke tilladt at drive handel, opstille telte, udvise støjende adfærd, herunder benytte radioer, musikinstrumenter m.v. på en støjende måde. Fiskeri og erhvervsmæssig indsamling af bær m.v. er forbudt, og indsamling til privat brug er kun tilladt i begrænsede mængder. Man må ikke beskadige og/eller fjerne træer, buske, og andre skoveffekter, herunder brænde og kvas. Dog må man godt i skove ejet af staten, kommunen, Folkekirken eller offentlige stiftelser skære eller klippe kviste af løvtræer, der er over 10 meter høje.

I skove og på udyrkede arealer må man ikke medbringe fangstklare fiskeredskaber.

For alle naturarealerne undtaget på strande, som ikke er klitfredet, gælder, at brug af åben ild og kogeapparater er forbudt. Tobaksrygning er ikke tilladt i tiden 1. marts - 31. oktober på lyngklædte arealer, bevoksede klitarealer, på græsbevokset skovbund, i nåletræsplantager, i unge løvtræs- og nåletræskulturer og i den umiddelbare nærhed af sådanne brandudsatte områder.

Udover i naturbeskyttelsesloven, så reguleres adgangen i en del andre love og bestemmelser. I afsnit 2.3 "Forholdet til anden lovgivning" er øvrige lovområder gennemgået.

Publiceret på <http://www.skovognatur.dk> 05-10-2009
Printet 05-10-2009

	Strand og klitfredede arealer	Privat skov	Offentlig skov	Udyrkede arealer	Veje og stier i det åbne land
Arealbeskrivelse	Afsnit 6.1.1	Afsnit 6.2.1	Afsnit 6.3.1	Afsnit 6.4.1	Afsnit 6.5.1
Færdsel til fods	Afsnit 6.1.2	Afsnit 6.2.2	Afsnit 6.3.2	Afsnit 6.4.2	Afsnit 6.5.2
Cykel	Afsnit 6.1.3	Afsnit 6.2.3	Afsnit 6.3.3	Afsnit 6.4.3	Afsnit 6.5.3
Tidspunkter	Afsnit 6.1.4	Afsnit 6.2.4	Afsnit 6.3.4	Afsnit 6.4.4	Afsnit 6.5.4
Gangbesværede	Afsnit 6.1.5	Afsnit 6.2.5	Afsnit 6.3.5	Afsnit 6.4.5	Afsnit 6.5.5
Adgang på anden måde	Afsnit 6.1.6	Afsnit 6.2.6	Afsnit 6.3.6	Afsnit 6.4.6	Afsnit 6.5.6
Ophold	Afsnit 6.1.7	Afsnit 6.2.7	Afsnit 6.3.7	Afsnit 6.4.7	Afsnit 6.5.7
Hunde	Afsnit 6.1.8	Afsnit 6.2.8	Afsnit 6.3.8	Afsnit 6.4.8	Afsnit 6.5.8
Ridning	Afsnit 6.1.9	Afsnit 6.2.9	Afsnit 6.3.9	Afsnit 6.4.9	Afsnit 6.5.9
Organiserede aktiviteter	Afsnit 6.1.10	Afsnit 6.2.10	Afsnit 6.3.10	Afsnit 6.4.10	Afsnit 6.5.10
Ordensregler	Afsnit 6.1.11	Afsnit 6.2.11	Afsnit 6.3.11	Afsnit 6.4.11	Afsnit 6.5.11
Ejerbeføjelser fx. lukninger	Afsnit 6.1.12	Afsnit 6.2.12	Afsnit 6.3.12	Afsnit 6.4.12	Afsnit 6.5.12
Tilsynsmyndighedernes beføjelser	Afsnit 6.1.13	Afsnit 6.2.13	Afsnit 6.3.13	Afsnit 6.4.13	Afsnit 6.5.13
	Strand og klitfredede arealer	Privat skov	Offentlig skov	Udyrkede arealer	Veje og stier i det åbne land

Publiceret på <http://www.skovognatur.dk> 28-08-2009
 Printet 05-10-2009

Vejledning om adgangsreglerne - afsnit 6 (UDKAST)

6.1 Strande og klitfredede arealer

6.1.1 Arealbeskrivelse (strande og klitfredede arealer)

Reglerne om strande og klitfredede arealer står hver for sig i naturbeskyttelsesloven, men da det er svært at skelne mellem dem, når man færdes i naturen, er de her behandlet i samme afsnit.

Klitfredede områder

De klitfredede arealer er angivet i naturbeskyttelsesloven og omfatter:

- 1) strandbredder langs Skagerak og Vesterhavet
- 2) arealer mellem klitfredningslinjen og strandbredderne nævnt under 1
- 3) arealer, der er klitfredede efter den tidligere lovgivning om sandflugtsbekæmpelse, og
- 4) arealer, der er klitfredede efter ministerens beslutning.

De klitfredede arealer er bl.a. udpeget gennem en fredningslinje og omfatter derfor nogle steder landbrugsarealer. Arealer, som er dyrket landbrugsmæssigt, er dog ikke omfattet af adgangsretten for klitfredede områder. For de udyrkede arealer, som ligger indenfor klitfredningen, gælder ikke de samme modifikationer, som gælder for øvrige udyrkede arealer efter naturbeskyttelseslovens § 24. Baggrunden for fredningslinjen er, at strandområder har en overordentlig høj rekreativ værdi, og at man ved at åbne bredt for offentligheden opnår en tilstrækkelig spredning af publikum.

Strand

Stranden omfatter den ubevoksede strandbred, de arealer som er bevokset med klitvegetation som marehalm, hjelme mv. og de arealer, som er domineret af salttålende planter, f.eks. strandenge. Hvis der er græs på arealet, er det ikke omfattet af stranddefinitionen; der kan så evt. være adgang, efter naturbeskyttelseslovens § 24, hvis der er tale om et udyrket areal. Definitionen i naturbeskyttelseslovens § 22, stk. 1 "mellem daglig lavvandslinje og den sammenhængende landvegetation, der ikke er domineret af salttålende planter eller anden strandbredsvegetation" er ikke entydig, og afgrænsningen har kun betydning de steder, hvor der ikke er strandbredder i traditionel forstand f.eks. ved strandenge.

Undtagelser

Naturbeskyttelseslovens § 22, stk 2: "Reglerne i stk. 1 omfatter ikke arealer, der inden den 1. januar 1916 er udlagt som have eller inddraget under en erhvervsvirksomhed, der drives på ejendommen. Det samme gælder for forsvarsanlæg og havneanlæg."

Inddragelsen til haveareal skal dog være synlig, f.eks. ved anbringelse af hegn, mure, volde eller lignende, og den synlige inddragelse må ikke gennem længere tid (en årrække) have været opgivet.

Retten til færdsel, ophold og badning gælder kun langs strandbredder ved havet. Til bredder langs ferskvandsområder er der kun offentlig adgang, hvis der er ret hertil i medfør af andre retsregler, f.eks. hvis bredden er et udyrket areal i hht. naturbeskyttelseslovens § 24.

6.1.2 Færdsel til fods (strande og klitfredede arealer)

Der er adgang for færdsel til fods til strande og klitfredede arealer. Bemærk at færdsel og ophold er to forskellige ting og færdsel, kan godt være lovligt på steder, hvor man ikke må gøre ophold.

Adgang sker på eget ansvar. NBL § 22, stk. 1. Eventuelt ansvar for skade opstået ved udvist uansvarlighed, årsagssammenhæng eller passivitet fra ejerens/besidderens side afgøres af domstolene efter dansk rets almindelige erstatningsregler. Ved særlige foranstaltninger til brug for publikum må det antages, at domstolene vil lægge til grund, at der påhviler ejeren/besidderen et særligt ansvar.

Naturbeskyttelseslovens § 22, stk. 1: "Strandbredder og andre kyststrækninger er åbne for færdsel til fods, kortvarigt ophold og badning". Dette gælder også for klitfredede arealer (jf. NBL § 25, stk. 1 dog er badning ikke nævnt direkte i bestemmelsen).

6.1.3 Cykling (strande og klitfredede arealer)

Cykling er ikke tilladt. Dog er det tilladt at trække med cykler på strande og klitfredede arealer. Bek § 2.

6.1.4 Tidspunkter (strande og klitfredede arealer)

Adgangsretten gælder hele døgnet.

6.1.5 Gangbesværede (strande og klitfredede arealer)

Hvor færdsel til fods er tilladt, er det tilladt at anvende kørestole, herunder el-kørestole og 3-hjulede knallerter for handicappede. På klitfredede arealer må 3-hjulede knallerter for handicappede dog kun anvendes på lovligt anlagte veje og på den ubevoksede strandbred. Bkg § 2.

6.1.6 Adgang på anden måde (strande og klitfredede arealer)

Hvor færdsel til fods er tilladt, er det tilladt at anvende kørestole, herunder el-kørestole og 3-hjulede knallerter for handicappede, og trække cykler, barnevogne o. lign. På klitfredede arealer må 3-hjulede knallerter for handicappede dog kun anvendes på lovligt anlagte veje og på den ubevoksede strandbred. Bkg § 2.

Reglerne for cykling og ridning er beskrevet i selvstændige afsnit, hhv. 6.1.3 og 6.1.9.

Bådeoplæg

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 22, stk. 1 er det tilladt at have en båd uden motor liggende på stranden kortvarigt. Der tillades ikke længerevarende bådeoplæg uden ejerens tilladelse, heller ikke på offentlige strande.

Fortolkningsbidrag: Der synes at have udviklet sig en praksis for, at visse bådtyper kan ligge på stranden, selvom båden har motor: Det drejer sig om både med støjsvag motor, som ankommer fra søsiden til strandbredden og stikker kølen ind på stranden med henblik på, at de ombordværende kan stige i land.

Særligt for skove administreret af Skov- og Naturstyrelsen

Skov- og Naturstyrelsen har en smidig og - i størst mulig udstrækning - lempelig praksis for styrelsens arealer. Således vil længerevarende bådeoplæg i sommerhalvåret ofte kunne accepteres på de mindre befærdede strande og især i de situationer, hvor der er tale om henlæggelse af relativt få både på større

strande, og hvor der derfor ikke er grundlag for etablering af en organiseret oplægsplads. Skov- og Naturstyrelsen påser, at praksis ikke medfører, at offentlighedens almindelige færdsel og ophold på strandene generes, eller at øvrige kvalificerede hensyn (f.eks. landskabs- og kystsikringsmæssige forhold) krænkes. Skov- og Naturstyrelsen etablerer bådeoplægspladser, når der opstår behov, mod sædvanlig afgift.

Miljøministeriet har i skrivelse af 14. oktober 1985 opfordret alle offentlige strandejere til at anlægge en lempelig administration svarende til den, som gælder for Skov- og Naturstyrelsens strande.

Overnatning

Ved "kortvarigt ophold" i naturbeskyttelseslovens § 22, stk. 1 forstås i praksis almindeligvis et ophold, der ikke varer længere end en "dag". Det kortvarige ophold må godt finde sted i nattetimerne. Det er ikke tilladt at opstille telt o. lign., jf. bekendtgørelsens § 28, stk. 1 nr. 8.

Det er ikke nærmere defineret i loven eller bekendtgørelsen, hvad der skal forstås ved "telt o. lign." Loven er blevet skærpet fra at indeholde et forbud mod at opstille telte til det nuværende forbud mod telt o. lign. for at undgå opstilling af bivuakker. Det har dog ikke været hensigten med ændringen at forhindre, at f.eks. nogle få langtursroere kan etablere beskedne ly, hvorunder der kan overnattes. Et ly må ikke have en fremtræden eller størrelse, der gør det naturligt at sammenligne det med et telt. Hvis der måtte opstå diskussion med ejeren af et areal om, hvorvidt et etableret ly er teltlignende eller ej, følger det af bestemmelsen i bekendtgørelsens § 25, stk. 1, at man skal rette sig efter ejerens anvisninger.

Køretøjer

Det er generelt ikke tilladt at benytte køretøjer heller ikke vinddrevne køretøjer. Der eksisterer dog en hævdevunden ret til bilkørsel og parkering på visse strækninger af den jyske vestkyst; nogle steder er stranden desuden udlagt som offentlig vej.

6.1.7 Ophold ved bygninger (strande og klitfredede arealer)

Ophold adskiller sig fra færdsel, fordi man ved et ophold bliver på et sted gennem længere tid.

På privatejede strandbredder, kyststrækninger og klitfredede arealer må ophold og badning ikke finde sted inden for 50 meter fra beboelsesbygninger. NBL § 22, stk. 4 og NBL § 25, stk. 3.

Afstandskravet gælder kun, når hus og areal har samme ejer/lejer, nærmere bestemt at huset og "færdselsarealet" ligger på samme matrikulære ejendom. Det betyder bl.a., at hvis et hus ligger så tæt på en anden ejers areal, at opholdsgrænsen på 50 meter overskrides, kan ejeren af huset kun påberåbe sig opholdsforbuddet på den del af arealet, som denne selv ejer.

Med ordet "beboelsesbygning" menes en bygning, der fremtræder som opført med henblik på beboelse, uanset om der er tale om helårs- eller fritidsbeboelse, eller om den for tiden er beboet. Afstanden beregnes radiært fra ydermuren af lovlige bygninger. Terrasse, hegn mv. indgår ikke i beregningsgrundlaget.

6.1.8 Hunde (strande og klitfredede arealer)

Hunde i snor

I perioden 1. april - 30. september skal hunde føres i snor, og som en konsekvens af stranddefinitionen er det i dette tidsrum heller ikke tilladt at lade hunden løbe løs på den del af stranden, som overskylles ved højvande. NBL § 22, stk. 1.

Hunde uden snor

Fra 1den 1. oktober til den 31 marts må man medtage løse hunde på stranden, dog skal hunde altid føres i snor, hvor der er græssende husdyr f.eks. hvis en strandeng, som afgræsses, ikke er hegned helt ned til vandkanten. NBL § 22, stk. 1.

På klitfredede arealer er løse hunde kun tilladt på den ubevoksede strandbred (jf. NBL § 25, stk. 1), men ikke

på den bevoksede del, dvs. hvor der f.eks. er marehalm. Dette forbud gælder, jf. klitfredningsbekendtgørelsens § 1, også for ejeren af klitfredede arealer. Ejeren kan lovligt medtage løse hunde på stranden og give andre tilladelse til det samme (Bek § 25, stk. 2), men altså ikke indenfor den klitfredede, bevoksede strandbred.

Hunde må kun løbe løs, hvis de er under fuld kontrol, hvilket betyder, at ledsageren har tæt kontakt til hunden, og at hunden ikke generer andre gæster, hunde eller det vilde dyreliv f.eks. ved at virke truende eller løbe efter dem.

Kommunens beføjelser

Naturbeskyttelsesloven indskrænker ikke den mulighed, som kommunalbestyrelsen i badevandsbekendtgørelsen har til at træffe foranstaltninger af hensyn til badevandets kvalitet, herunder forbyde hunde på stranden i områder, der er udlagt som badeområde.

6.1.9 Ridning (strande og klitfredede arealer)

I perioden 1. september til 31. maj må man ride på stranden og på klitfredede arealer jf. NBL § 22, stk. 1 og § 25, stk. 1. Man må ride på den ubevoksede strandbred, og når man rider direkte ned til den ubevoksede del, må man ride hen over den bevoksede del af en strandbred, hvis denne ikke er klitfredet. Det er en betingelse, at man lovligt, f.eks. ad offentlige veje eller ad private veje, hvor ridning ikke er forbudt ved skiltning, kan komme ridende til den pågældende strand/kyststrækning.

Som en konsekvens af stranddefinitionen er området mellem daglig højvandslinje og daglig lavvandslinje (strandkanten) også kun åben for ridning fra 1. september til 31. maj. Det er dog tilladt at bade med heste i havet, da det foregår længere ude end den daglige lavvandslinje og således ikke er reguleret af naturbeskyttelsesloven. Der er som udgangspunkt fri fladefærdsel for alle på søterritoriet.

Langs den jyske vestkyst fungerer visse strækninger af stranden som offentlig vej, og her er der hele året adgang til ridning.

Generelt kan ejeren af stranden, når arealet ikke er klitfredet, give lov til yderligere ridning (jf. Bek § 25, stk. 2); f.eks. findes der lokale aftaler om, at man på Skov- og Naturstyrelsens arealer må ride om sommeren på strækninger og evt. på særlige tidspunkter, hvor ridning kan foregå uden at medføre væsentlige problemer.

6.1.10 Organiserede aktiviteter (strande og klitfredede arealer)

Organiserede aktiviteter på strande og klitfredede arealer er tilladt, så længe gældende regler, herunder ordensreglerne i bekendtgørelsens § 28, overholdes. For de bevoksede, klitfredede arealer skal ordensreglerne omkring bål og tobaksrøgning i bekendtgørelsens § 26 ligeledes overholdes.

6.1.11 Ordensregler (strande og klitfredede arealer)

Adgang sker på eget ansvar. NBL § 22, stk. 1. Eventuelt ansvar for skade opstået ved udvist uansvarlighed, årsagssammenhæng eller passivitet fra ejerens side afgøres af domstolene efter dansk rets almindelige erstatningsregler. Ved særlige foranstaltninger til brug for publikum må det antages, at domstolene vil lægge til grund, at der påhviler ejeren et særligt ansvar.

Det er ikke tilladt at medbringe fangstredskaber og skydevåben, som ifølge jagtloven ikke må anvendes til jagt. Bkg § 27.

Desuden gælder ordensreglerne i bekendtgørelsens § 28:

Det er ikke tilladt at

- Omhugge, opgrave eller oprykke træer, buske eller anden vegetation. Bkg. § 28, stk. 1, nr. 4
- Skræmme eller på anden måde forulempe dyrene eller beskadige huler og reder, yngel og æg. Bkg §

28, stk. 1, nr. 6

- Drive handel. Bkg. § 28, stk. 1, nr. 7
- Opstille telt og lign. Bkg § 28, stk 1, nr. 8. Se dog afsnit 6.1.6 om overnatning
- Udvide støjende adfærd, herunder benytte radioer og andre musikapparater, højtalere, musikinstrumenter o.lign på støjende måde. Bkg. § 28, stk. 1, nr. 9
- Benytte metaldetektorer m.v., projektører eller andet stærkt lys. Bkg. § 28, stk. 1, nr. 10
- Klatre med brug af sikringsudstyr eller andre hjælpemidler. Bkg. § 28, stk. 1, nr. 11.

Der må ikke uden ejerens tilladelse henkastes eller anbringes affald eller lignende. NBL § 28. Det er forbudt at henkaste eller anbringe affald eller lignende på fremmed ejendom uden ejerens tilladelse. Fremmed ejendom omfatter også offentlig ejet ejendom, f.eks. veje og parkeringspladser. Forbud mod anbringelse af affald er også indeholdt i naturbeskyttelseslovens § 3 og andre regler, der forbyder ændring af tilstande. Alle former for affald er omfattet. Træer og buske, henlagt på stranden kort før Sct. Hans, anses dog ikke for en strafbar forurening af naturen (citeret fra Kommenterede naturfredningslov side 381, se bilag 1).

Bål

Bekendtgørelsen forbyder ikke bål på de ubevoksede strandbredder, men bål kan være forbudt i medfør af brandlovgivning m.v.

For de bevoksede, klitfredede arealer gælder, at det ikke er tilladt at tænde bål, bruge kogeapparater eller andre åbne ildsteder, bruge fyrværkeri eller på anden måde skabe risiko for brand. Og tobaksrygning i tiden 1. marts – 31. oktober på lyngklædte arealer og bevoksede klitarealer er ikke tilladt. Bkg § 26, stk. 2.

Indsamling

Man må i praksis gerne samle sand og sten på stranden, så længe det drejer sig om småting, d.v.s. ting, som man umiddelbart kan føre med sig uden hjælpemidler. En gammel definition, som følger af bl.a. Jyske Lov, på begrebet "småting" er: "Det, man kan have i sin hat". For indsamling af rav gælder, at ravet tilhører finderens. Al form for erhvervsmæssig indsamling er ikke tilladt.

6.1.12 Ejerbeføjelser, herunder lukning (strande og klitfredede arealer)

Ejeren kan ved skiltning forbyde rygning i særligt udsatte områder. Bkg § 26, stk. 2.

Ejer eller dennes repræsentant kan, evt. ved skiltning, give anvisninger for færdslen, som de, der færdes i naturen, skal rette sig efter. Bkg § 25, stk. 1.

Ejeren kan, i det omfang det ikke strider mod andre bestemmelser, give tilladelse til andet og mere, end der følger af reglerne i naturbeskyttelseslovens kapitel 4 og bekendtgørelsen. Bkg § 25, stk. 2. For klitfredede arealer gælder dog, at ejerens ret til dette er indskrænket. For klitfredede arealer gælder reglerne i naturbeskyttelseslovens §§ 8 og 11 om, at der ikke må foretages ændring i tilstanden mv. og at restriktioner i anvendelsen kan ske for at hindre sandflugt. Herudover gælder bekendtgørelse om klitfredning nr. 1608 af 11. december 2006 om, at hverken befolkningen eller ejeren må cykle, ride eller færdes med heste uden for lovligt anlagte veje. På klitfredede arealer må man altså gerne ride på den ubevoksede strandbred (jf. § 25, stk. 1), men ikke på den bevoksede del, hvor der f.eks. er marehalm. Ejeren af et klitfredet areal kan desuden forbyde offentlig færdsel uden for vej og sti på den del af grunden, der ligger nærmest ved beboelsesbygninger. Arealets nærmere udstrækning og afmærkning skal være godkendt af Miljøministeriets miljøcentre.

Kystsikring

Reglerne for at lægge sten mv. som kystsikring reguleres i naturbeskyttelseslovens § 15 om beskyttelseslinjer og i reglerne om kystbeskyttelse. Kystbeskyttelse kan således godt være en lovlig hindring af adgang på strand. Kystdirektoratet har udgivet en vejledning til Lov om kystbeskyttelse, som beskriver emnet passagemulighed: http://kyst.synkron.com/graphics/Medie_KDI/02_sog_om_tilladelse/vejledn%20til%20lov%20om%20kystbeskyt%202009_15sep.pdf

6.1.13 Tilsynsmyndighedernes beføjelser (strande og klitfredede arealer)

Offentlighedens adgang må ikke forhindres eller vanskeliggøres. NBL § 22, stk. 3. Det er kommunen, (kommunalbestyrelsen) som foretager dette skøn. For kystbeskyttelses anlæg mv. er reglen i den tidligere naturfredningslov om, at der lovligt kunne ske anbringelse af høfter, ålegårde, kreaturhegn, badebroer mv., når der holdes en passage åben bag om, over eller gennem de pågældende anlæg stadigvæk gældende, selvom den ikke er gentaget i adgangsreglerne. Kystdirektoratet har desuden udgivet en vejledning til Lov om kystbeskyttelse, som beskriver emnet passagemulighed. Kommunalbestyrelsen er beføjet til at udstede påbud om fjernelse af hindringer for adgang som følge af anlæg på stranden. Der er dog praksis for, at kystbeskyttelses anlæg, som er af ældre dato og har henstået på ejendommen upåtalet i over 30 år, ikke kan danne grundlag for et krav om etablering af passage.

Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at arealer, der er omfattet af offentlighedens adgang efter naturbeskyttelseslovens §§ 22 og 25, helt eller delvis kan lukkes for adgang, hvis særlige forhold taler for det. NBL § 27, stk. 1. På klitfredede arealer kan adgangen helt forbydes efter naturbeskyttelseslovens § 27, stk. 2 ved fare for sandflugt. Denne beføjelse er delegeret til Miljøcentrene i Ålborg, Ringkøbing og Ribe, jf. delegationsbekendtgørelsens § 16, stk. 2, pkt. 7 og § 16, stk. 3.

Hunde på klitfredede arealer

Naturbeskyttelsesloven indskrænker ikke den mulighed, som kommunalbestyrelsen i badevandsbekendtgørelsen har til at træffe foranstaltninger af hensyn til badevandets kvalitet, herunder forbyde hunde på stranden.

6.2 Privatejede skove

6.2.1 Arealbeskrivelse (privatejede skove)

Privatejede skove er i adgangsmæssig sammenhæng de skove, som ikke er offentligt ejede eller private skove ejet af offentlige stiftelser. Langt de fleste skove i Danmark er privatejede. Der skelnes mellem private skove over og under 5 ha. Det er underordnet for befolkningens adgangsret om skoven er fredskov eller ej.

For **skove under 5 ha** kan den private ejer ved skiltning efter bestemmelserne i mark- og vejfredsloven helt eller delvis lukke skoven. NBL § 23, stk. 6. Der er ikke knyttet betingelser til udøvelsen af denne ret. I de små skove er der en større risiko for, at der opstår driftsmæssige gener i forbindelse med adgangen. De små skove findes overalt i det danske landskab, og ofte er der slet ikke lovlig adgang hen til dem.

Hvis der ikke er skiltet om lukning, gælder samme adgangsregler som for privat skov over 5 ha. Ved fastlæggelse af arealgrænsen på 5 ha medregnes al sammenhængende skov, uanset om der er tale om flere ejere eller flere parceller. Det er altså kun, hvis skoven samlet set er under 5 ha, at den kan lukkes. Dvs. at en ejer, hvis andel af en skov er under 5 ha, ikke har denne mulighed for lukning. En skov kan godt være sammenhængende selv om skovområdet er delt af mindre ubevoksede arealer.

Offentligt ejede skove omfatter skove ejet af staten, kommunen, Folkekirken og i adgangsmæssige sammenhæng offentlige stiftelser. Der gælder lempeligere regler for færdsel i offentligt ejede skove jf. afsnit 6.3.

Veje og stier, som går igennem en skov, er omfattet af adgangsregler for skove (NBL § 23), og reglerne er forskellige fra de regler, som gælder for veje og stier i det åbne land (NBL § 26).

Veje og stier er permanente, menneskeskabte færdselsbaner, og man må kun færdes på en måde, som vejen eller stien er egnet til. Man må ikke skabe færdsel ved (ulovligt) at etablere trampestier. Når man går i skoven, skal man vide, at midlertidige kørespor, dyreveksler, brandbælter, indkørsler til gårdspladser og havegange ikke giver ret til færdsel, og der er heller ikke adgang til at færdes f.eks. på spor efter heste eller mountainbikes.

6.2.2 Færdsel til fods (privatejede skove)

Det er tilladt at færdes til fods ad stier og veje. NBL § 23, stk. 5. Bemærk at færdsel og ophold er to

forskellige ting, og færdsel kan være lovligt på steder, hvor man ikke må gøre ophold.

Adgang sker på eget ansvar. NBL § 23, stk. 1. Eventuelt ansvar for skade opstået ved udvist uansvarlighed, årsagssammenhæng eller passivitet fra ejerens/besidderens side afgøres af domstolene efter dansk rets almindelige erstatningsregler. Ved særlige foranstaltninger til brug for publikum må det antages, at domstolene vil lægge til grund, at der påhviler ejeren/besidderen et særligt ansvar.

Færdsel må ikke finde sted på udyrkede arealer i skoven, selvom de er uhegnede. Sådanne arealer udgør en del af skoven og er derfor ikke omfattet af naturbeskyttelseslovens § 24 om udyrkede arealer. Retten til færdsel og ophold er altså begrænset til veje og stier, hvortil dog må høre arealer, der ligger op til vejen eller stien, f.eks. rabatter, som naturligt opfattes som hørende med til vejen eller stien.

Fortolkningsbidrag: I forbindelse med revision af naturbeskyttelsesloven i 2004 har jordbrugets organisationer opfordret medlemmerne til, at der gives adgang til gående færdsel og ophold, f.eks. til at plukke blomster og drikke kaffe, på arealer, der er let tilgængelige og ligger i umiddelbar nærhed af skovens veje og stier, medmindre dette er til væsentlig gene for den private ejer. Hvis der måtte opstå diskussion med ejeren af et areal om færdsel og ophold på arealer i tilknytning til veje og stier, følger det af bestemmelsen i bekendtgørelsens § 25, stk. 1, at man skal rette sig efter ejerens anvisninger.

Naturbeskyttelseslovens § 23 stk. 1 nævner, at der ikke er adgang til skovarealer, som er afmærket som militære anlæg. I det omfang hvor forsvaret har udarbejdet adgangsbestemmelser i drifts- og plejeplanerne træder disse regler i stedet for forannævnte bestemmelse. Du kan finde drifts- og plejeplanerne for forsvarets arealer på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside:

<http://www.skovognatur.dk/MimWeb/Modules/PageTemplates/Standard.aspx?NRMODE=Published&NRNODEGUID=%7BD81157D0-B772-4525-B4A8-DF7B48533077%7D&NRORIGINALURL=%2FUdgivelser%2FDriftsogplejeplaner%2F&NRCACHEINT=Guest>

Konkrete spørgsmål om adgang her skal stilles til forsvaret.

Der er ikke adgang til skoven, hvis den er under 5 ha og lukket ved skiltning.

6.2.3 Cykling (privatejede skove)

Adgangen til færdsel på cykel ad stier forudsætter, at stien fremtræder som egnet til cykling med almindelige cykler. Mountainbikes er også kun tilladt på veje og stier, selvom de er konstrueret til cykling udenfor veje og stier. Den private ejer kan fastsætte indskrænkninger i adgangen til cykling på stier, hvor cykling medfører særlige problemer. For privatejede arealer kan kommunalbestyrelsen helt eller delvis tilsidesætte et sådant forbud. NBL § 23, stk. 5 og stk. 8.

Der er ikke adgang til skoven, hvis den er under 5 ha og lukket ved skiltning.

6.2.4 Tidspunkter (privatejede skove)

Der er adgang fra kl. 6 til solnedgang. NBL § 23, stk. 5

Der er ikke adgang til skoven, hvis den er under 5 ha og lukket ved skiltning.

6.2.5 Gangbesværede (privatejede skove)

Hvor færdsel til fods er tilladt, er det tilladt at anvende kørestole, herunder el-kørestole og 3-hjulede knallerter for handicappede. Bkg § 4.

Der er ikke adgang til skoven, hvis den er under 5 ha og lukket ved skiltning.

6.2.6 Adgang på anden måde (privatejede skove)

Hvor færdsel til fods er tilladt, er det tilladt at anvende kørestole, herunder el-kørestole og 3-hjulede knallerter for handicappede. Bkg § 4.

Der er ikke adgang til skoven, hvis den er under 5 ha og lukket ved skiltning.

Reglerne for cykling og ridning er beskrevet i selvstændige afsnit, hhv. 6.2.3 og 6.2.9.

6.2.7 Ophold (privatejede skove)

Ophold adskiller sig fra færdsel, fordi man ved et ophold bliver på et sted gennem længere tid. For ophold i nærheden af bygninger gælder, at det ikke må finde sted inden for 150 m fra beboelses- og driftsbygninger. NBL § 23, stk.5.

Ophold andre steder er tilladt, hvis der i øvrigt er lovlig adgang til arealet. NBL § 23, stk. 1. Der er ikke adgang til skoven, hvis den er under 5 ha og lukket ved skiltning.

Afstandskravet gælder kun, når hus og areal har samme ejer/lejer, nærmere bestemt, at huset og "færdselsarealet" ligger på samme matrikulære ejendom. Det betyder bl.a., at hvis et hus ligger så tæt på en anden ejers areal, at opholdsgrænsen på 150 meter overskrides, kan ejeren af huset kun påberåbe sig opholdsforbuddet på den del af arealet, som denne selv ejer.

Med ordet "beboelsesbygning" menes en bygning, der fremtræder som opført med henblik på beboelse, uanset om der er tale om helårs- eller fritidsbeboelse, eller om den for tiden er beboet. Med ordet "driftsbygning" menes en faststående driftsbygning for den pågældende jordbrugsejendom. Afstanden beregnes radiært fra ydermuren af lovlige bygninger. Terrasse, hegn mv. indgår ikke i beregningsgrundlaget.

6.2.8 Hunde (privatejede skove)

Det er tilladt at tage hund med, men den skal føres i snor. NBL § 23, stk. 1.

Der er ikke adgang til skoven, hvis den er under 5 ha og lukket ved skiltning.

6.2.9 Ridning (privatejede skove)

Ridning er ikke tilladt bortset fra i de forholdsvis få tilfælde, hvor private fællesveje fører gennem skoven. Her kan den private ejer dog ved skiltning helt eller delvist forbyde ridning. NBL § 23, stk.

9. Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde helt eller delvist tilsidesætte et sådant forbud. Denne mulighed forudsættes kun anvendt, hvor vejen har væsentlig betydning for ridemulighederne i et område, og det ikke er lykkedes at opnå en rimelig aftale om rideadgangen, herunder at der er tilbudt betaling for de ekstraomkostninger, der måtte følge af ridningen.

Der er ikke adgang til skoven, hvis den er under 5 ha og lukket ved skiltning. Hvis en privat fællesvej går gennem en skov under 5 ha, er ridning dog tilladt på denne vej.

6.2.10 Organiserede aktiviteter (privatejede skove)

Bekendtgørelsens § 7 indeholder de nærmere regler for den organiserede brug af skove og udyrkede arealer. Af reglerne fremgår det (stk. 1), at organiserede aktiviteter kræver ejerens tilladelse, hvis deltagerantallet overstiger 30, selv om færdsel og ophold sker i overensstemmelse med adgangsreglerne. For aktiviteter for skoleklasser, spejdere og lignende, skal deltagerantallet overstige 50 før det kræver ejerens tilladelse.

Fortolkningsbidrag: Skov- og Naturstyrelsen har i en konkret sag vurderet, at daglig/meget hyppig færdsel af skovbørnehave kræver tilladelse fra ejeren af en privat skov, uanset at personantallet er under 30, da denne

aktivitet vurderes at falde ind under § 7, stk. 2.

§ 7, stk. 2: Selv om deltagerantallet ikke overstiger 30, må erhvervsmæssige arrangementer, sportsarrangementer, herunder orienteringsløb, aktiviteter, der forudsætter afmærkning m.v., organiserede aktiviteter, der afvikles i nattetimerne, lejrslagning o.lign., kun finde sted med ejerens tilladelse.

Efter § 7, stk. 3 må offentlig annoncering af arrangementer først ske, når de fornødne tilladelser foreligger.

Ethvert arrangement, der ikke kræver ejerens tilladelse efter § 7, stk. 1 og 2, men ønskes annonceret offentligt, skal anmeldes til ejeren mindst 14 dage før annonceringen foretages jf. § 7 stk. 4. Anmeldelsen giver ejeren mulighed for at forbyde arrangementet, hvis arrangementet skal finde sted på et tidspunkt, hvor det pågældende område allerede er planlagt lukket i medfør af § 6, eller det væsentligt vil påvirke et andet arrangement, der allerede er givet tilladelse til. Arrangementet kan altså kun forhindres, hvis det pågældende skovområde den pågældende dag er lukket på grund af intensivt skovningsarbejde, jagt eller kolliderer med andre arrangementer, der er givet tilladelse til på forhånd.

Fortolkningsbidrag: Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at brugere kan nøjes med at rette henvendelse til ejerne i den udstrækning denne er til at finde, f.eks. ved søgning på internettet. F.eks. kan man på www.arealinfo.dk finde matrikelnummer og ejerlavsnavn, og kommunen kan herefter oplyse, hvem der ejer arealet.

Hvis der er tale om organiserede aktiviteter i en størrelse som nævnt i bekendtgørelsens § 7, stk. 1 (over 30/50 personer), skal der som nævnt altid foreligge en tilladelse fra ejeren, uanset om arrangementet offentliggøres, eller ejeren er vanskelig at finde frem til.

De almindelige ordensregler gælder for organiseret færdsel.

Ejerens tilladelse kræves altså til, jf. bkg § 7:

- Organiseret aktivitet, hvis deltagerantallet overstiger 30
- Organiseret aktivitet for skoleklasser, spejder og lignende, hvis deltagerantallet overstiger 50
- Erhvervsmæssige arrangementer (almennyttige foreningers arrangementer vil normalt ikke være erhvervsmæssige)
- Sportsarrangementer, herunder orienteringsløb
- Aktiviteter der kræver afmærkning mv., der ikke naturligt forekommer på stedet eller ikke naturligt forsvinder i løbet af få dage
- Aktivitet, der afvikles i nattetimerne- fra solnedgang til kl. 6
- Lejrslagning og lignende.

Ejeren kan betinge tilladelsen af en afgift.

Ved annoncering af organiserede aktiviteter udover de nævnte (altså de mere bløde aktiviteter) skal der som nævnt ske anmeldelse til ejeren, hvis ejeren umiddelbart kan identificeres. Dette skal ske mindst 14 dage før afholdelse af arrangementet. Bkg. 7, stk. 4. Det må bero på en konkret vurdering, hvor grænsen går for, hvad der er en aktivitet, som kan opfattes som organiseret, og hvad der falder ind under de normale regler om færdsel til fods og ophold.

Der er ikke adgang til skoven, hvis den er under 5 ha og lukket ved skiltning.

6.2.11 Ordensregler (privatejede skove)

Adgang sker på eget ansvar. NBL § 23, stk. 1. Eventuelt ansvar for skade opstået ved udvist uansvarlighed, årsagssammenhæng eller passivitet fra ejerens side afgøres af domstolene efter dansk rets almindelige erstatningsregler. Ved særlige foranstaltninger til brug for publikum må det antages, at domstolene vil lægge til grund, at der påhviler ejeren et særligt ansvar.

Der må ikke uden ejerens tilladelse henkastes eller anbringes affald eller lignende. NBL § 28. Det er forbudt at henkaste eller anbringe affald eller lignende på fremmed ejendom uden ejerens tilladelse. Fremmed ejendom omfatter også offentlig ejet ejendom, f.eks. veje og parkeringspladser. Forbud mod anbringelse af affald er også indeholdt i naturbeskyttelseslovens § 3 og andre regler, der forbyder ændring af tilstande.

Følgende er ikke tilladt:

- At passere stengærder, jordvolde og andre hegn, der afgrænser skoven bortset fra gennem lovlige

passager. Bkg § 5.

- At tænde bål, bruge kogeapparater eller andre åbne ildsteder, bruge fyrværkeri eller på anden måde skabe risiko for brand. Bkg § 26, stk. 1.
- Tobaksrygning i tiden 1. marts – 31. oktober på lyngklædte arealer, bevoksede klitarealer, på græsbevokset skovbund, i nåletræsplantager, i unge løvtræs- og nåletræskulturer samt disses umiddelbare nærhed. Bkg § 26, stk. 2.
- Tobaksrygning, som er forbudt ved skiltning. Bkg § 26, stk. 2.
- At medbringe fangstredskaber og skydevåben, som ifølge jagtloven ikke må anvendes til jagt. Bkg § 27.
- At medbringe fiskeredskaber med krog (fangstklare). Bkg § 27.

Ordensreglerne, som gælder på alle naturarealer er følgende (Bkg § 28):

Det er ikke tilladt at

- Fiske i søer, damme og vandløb
- Beskadige træer og buske
- Beskadige eller fjerne skoveffekter, herunder brænde og kvas
- Tage grene af træer og buske
- Omhugge, opgrave eller oprykke træer, buske eller anden vegetation
- Foretage erhvervsmæssig indsamling af nødder, bær, svampe, frø og kogler, blomster, urter, grene, kviste, mos og lav m.v. Indsamling i begrænset omfang til privat brug er tilladt, dog må kogler kun tages fra skovbunden og grene og kviste må ikke indsamles i bevoksninger, hvor der oparbejdes pyntegrønt.
- Skræmme eller på anden måde forulempe dyrene eller beskadige huler og reder, yngel og æg
- Drive handel
- Opstille telte og lign.
- Udvide støjende adfærd, herunder benytte radioer og andre musikapparater, højtalere, musikinstrumenter o.lign på støjende måde
- Benytte metaldetektorer m.v., projektører eller andet stærkt lys.

6.2.12 Ejerbeføjelser, herunder midlertidig lukning (privatejede skove)

Den private ejer kan forbyde adgang på dage eller tidspunkter, hvor der holdes jagt eller i områder, hvor der foregår intensivt skovningsarbejde. NBL § 23, stk. 3. For denne mulighed for at forbyde adgang gælder, jf. bkg § 6:

- Adgang kan forbydes på dage hvor der holdes selskabsjagt
- Adgang kan forbydes i perioden 16. maj – 15. juli fra kl. 6 – 7, når der er pürschjagt
- Adgang kan forbydes i områder, hvor der, på tilgrænsende arealer, foregår intensivt landbrugs- eller skovningsarbejde. (Bemærk: Det forudsættes, at færdsel er forbundet med en vis risiko for offentligheden så lukningen ikke alene sker af bekvemmelighedshensyn)
- Oplysning om lukning sker ved skiltning, der anbringes ved almindeligt anvendte indgange og med angivelse af det tidsrum forbudet gælder
- Skiltet skal fjernes ved periodens udløb
- Hvis forbudet gælder dele af et område, skal det angives tydeligt, hvilke dele af området forbudet omfatter (Bemærk: For at undgå misforståelser kan det være en god idé, at perioden for lukning angives med dato og evt. klokkeslæt.)

For ejerbeføjelser i forhold til organiserede aktiviteter læs afsnit 6.2.10 om organiserede aktiviteter.

Den private ejer eller hans repræsentant kan bede enhver, der færdes i skoven på anden måde end tilladt, om navn og bopæl. NBL § 23, stk. 4.

Den private ejer eller dennes repræsentant kan, evt. ved skiltning, give anvisninger for færdslen, som dem der færdes i naturen skal rette sig efter. Bkg § 25, stk. 1.

Den private ejer kan fastsætte indskrænkninger i adgangen til cykling på stier, hvor cykling medfører særlige problemer. NBL § 23, stk. 8. Bemærk at denne mulighed kun gælder for stier og ikke for veje. Der kan forekomme situationer, hvor cykling ad mindre stier erfaringsmæssigt giver særlige problemer, typisk i forhold til andre brugeres færdsel. Ejeren har derfor mulighed for ved skiltning at indskrænke adgangen til cykling, hvor cyklingen medfører særlige problemer. Kommunalbestyrelsen kan dog tilsidesætte dette forbud. Bestemmelsen kan desuden anvendes for at hindre cykling ad en sti, der ender blindt, og der kan konstateres

spor, der viser, at cyklister ulovligt fortsætter ud i skovbunden.

Den private ejer kan ved skiltning helt eller delvis forbyde ridning på private fællesveje jf. mark- og vejfredslovens § 17 (se NBL § 23, stk. 9). Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde tilsidesætte et sådant forbud (læs mere i afsnit 6.2.13).

Den private ejer kan ved skiltning forbyde rygning i skoven. Bkg § 26, stk. 2.

Den private ejer kan kun nedlægge veje og stier, der gives adgang til skovens øvrige vejsystem efter anmeldelse til kommunalbestyrelsen. Andre veje og stier i skoven kan fri omlægges/nedlægges. NBL § 23, stk. 10.

Offentlighedens færdsel og ophold i naturen sker på eget ansvar. Ejeren har ikke pligt til at vedligeholde veje og stier, med mindre der er tale om private fællesveje (-stier). I så fald er de omfattet af reglerne i privatvejslovens kap. 6 (private fællesveje og -stier på landet) eller kap. 10 (private fællesveje og -stier i by og bymæssigt område). Kommunen kan ikke kræve private fællesveje og -stier på landet istandsat eller vedligeholdt af hensyn til den almindelige færdsel på stien.

Den private ejer kan i det omfang det ikke strider mod andre bestemmelser, give tilladelse til andet og mere, end det der følger af reglerne i naturbeskyttelseslovens kapitel 4 og bekendtgørelsen. Bkg § 25, stk. 2.

Ejeren har ret til at betinge en videregående adgang med en afgift. Dette sker efter aftale mellem ejeren og den eller de personer, der får en videregående adgang.

6.2.13 Tilsynsmyndighedernes beføjelser (privatejede skove)

Offentlighedens adgang må ikke forhindres eller vanskeliggøres. NBL § 23, stk. 2.

Der må ikke opsættes usædvanlige hegn *omkring* skove. NBL § 23, stk. 2. Det er op til kommunalbestyrelsen at vurdere, om et hegn er usædvanligt, for en klar definition findes ikke. Om et givent hegn er usædvanligt beror på et skøn, hvor mange forskellige omstændigheder spiller ind. Levende hegn, lette trådhegn m.v. må betragtes som sædvanlige hegn, også selvom den pågældende skov ikke tidligere har været hegnet. Der er tale om hegn af en type som en "gennemsnitsskovejer" normalt ikke vil sætte op omkring sin skov. Hegning omkring kulturer er sædvanlige uanset, at sådanne hegn netop har til formål at holde publikum ude fra disse arealer.

Det, bestemmelsen navnlig tilsigter, er at undgå hegn, der ved deres højde, konstruktion eller materialevalg virker dominerende eller skæmmende, eller som hindrer vildtets frie passage. Bemærk at bestemmelsen kun regulerer hegning *omkring* skove og ikke hegn opsat langs f.eks. en motorvej eller en mark, selvom dette hindrer vildtets frie passage. En tilladelse efter skovloven til etablering af f.eks. en dyrehave vil fortrænge naturbeskyttelseslovens generelle forbud mod usædvanlig hegning.

Kommunalbestyrelsen kan helt eller delvis tilsidesætte et forbud fra den private ejer mod cykling. NBL § 23, stk. 8.

Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde helt eller delvis tilsidesætte et forbud mod ridning på private fællesveje, der fører igennem skoven. NBL § 23, stk. 9. Bestemmelsen forudsættes kun anvendt, hvor en gennemgående vej har væsentlig betydning for ridemulighederne i et område, og det ikke er lykkedes at opnå en rimelig aftale om rideadgangen, herunder at der er tilbudt en rimelig betaling for de ekstraomkostninger, der måtte følge af ridningen.

Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at arealer, der er omfattet af offentlighedens adgang efter naturbeskyttelseslovens § 23, helt eller delvis lukkes for adgang, hvis særlige forhold taler for det. NBL § 27, stk. 1.

6.3 Offentlig skov

6.3.1 Arealbeskrivelse (offentlig skov)

Offentligt ejede skove omfatter skove ejet af staten, regionen, kommunen, Folkekirke og skove ejet af offentlige stiftelser. Når offentlige stiftelser her sidestilles med øvrige offentlige skove, er det vigtigt at bemærke, at det alene er i adgangsmæssig sammenhæng, dvs. at det kun er reglerne for, hvordan man må færdes, der er ens for offentlige skove og for skove ejet af offentlige stiftelser. For regler om "brugerbetaling" er det anderledes (læs mere under "Opkrævning af afgifter" og i afsnit 6.3.10 om organiserede aktiviteter). Desuden skal man være opmærksom på, at afgørelsen om hvorvidt en såkaldt offentlig stiftelse er at betragte som offentlig stiftelse i adgangsreglernes forstand træffes af kommunen. Naturklagenævnet udtaler i en tidligere afgørelse følgende: "Ved afgørelsen af, om en stiftelse er offentlig, lægges der især vægt på om stiftelsens midler skal komme en større ubekendt kreds til gode." (NKN 10. februar 2000).

Bemærk at færdsel og ophold er to forskellige ting, og reglerne er forskellige for privat- og offentlig ejet skov. De fleste regler for private skove gælder også for offentlige skove, men i de offentlige skove er adgangen udvidet udover det, som gælder for de private skove mht. f.eks. fladefærdsel, tidspunkter, opholdsafstand, ridning, kælkning, skiløb, skøjteløb, badning og regler for "brugerbetaling".

Videregående adgang

Reglen i naturbeskyttelseslovens § 27, stk. 4 sikrer, at der er hjemmel til at videreføre den videregående adgang, som i dag gælder for offentlige skove og skove, der ejes af offentlige stiftelser. Bemyndigelsen er udmøntet i adgangsbekendtgørelsens §§ 8 – 16 og bestemmer at:

- Kælkning og skiløb er tilladt, bortset fra i klitter og rørbevoksninger
- Det er tilladt at bade i vandløb og søer
- Skøjtning og anden færdsel på is er tilladt, medmindre andet fremgår af skiltning
- Badning og færdsel på isen sker på eget ansvar.

Opkrævning af afgifter

Bestemmelsen i § 27, stk. 4, 3. punktum om, at der kan fastsættes regler om, at videregående adgang kan betinges af en afgift, er af statsbudgetretlig karakter. Bestemmelsen vedrører på ingen måde en privat ejers ret til at betinge en videregående adgang af en afgift. Dette beror som hidtil på en aftale mellem ejeren og den eller de personer, der får en videregående adgang. Bemyndigelsen præciserer, at der er hjemmel til f.eks. at indføre en ridetegnsskik for ridning i statsskovene, som dog aldrig er indført. Uanset bestemmelsens ordlyd kan den ikke bruges i forbindelse med offentlige veje og stier, hvor færdslen er reguleret af vejlovgivningen.

Dog bestemmer bekendtgørelsens § 7, stk. 5, at for organiserede aktiviteter, der ikke er erhvervsmæssige, kan der for arealer, der ejes af staten, kommuner eller Folkekirken, kun kræves betaling til dækning af de særlige omkostninger, som arrangementet medfører for ejeren. I betalingsammenhæng betragtes offentlige stiftelser som private skove, og offentlige stiftelser må derfor ligesom private skovejere opkræve betaling for de organiserede aktiviteter, hvor der ønskes adgang udover de almindelige adgangsregler (se afsnit 6.3.10).

6.3.2 Færdsel til fods (offentlig skov)

Til fods må man færdes overalt, hvor der ikke er hegnet, dog ikke i klitter, rørbevoksninger, planteskoler, arealer med landbrugsafgrøder, haver og gårdspladser. Bkg § 8.

Adgang sker på eget ansvar. NBL § 23, stk. 1. Eventuelt ansvar for skade opstået ved udvist uansvarlighed, årsagssammenhæng eller passivitet fra ejerens/besidderens side afgøres af domstolene efter dansk rets almindelige erstatningsregler. Ved særlige foranstaltninger til brug for publikum må det antages, at domstolene vil lægge til grund, at der påhviler ejeren/besidderen et særligt ansvar.

Bemærk, at færdsel og ophold er to forskellige ting, og reglerne er forskellige for privat- og offentlig ejet skov. De fleste regler for private skove gælder også for offentlige skove, men i de offentlige skove er adgangen udvidet udover det, som gælder for de private skove mht. f.eks. tidspunkter, opholdsafstand, ridning, kælkning, skiløb, skøjteløb og badning.

Overnatning

Der er fem forskellige måder, du kan overnatte i Skov- og Naturstyrelsens skove på:

1. På jorden, i en sovepose, i en hængekøje i et træ eller lign - dog uden at beskadige træer f.eks. deres bark, som især er sårbar om foråret. Du må dog ikke overnatte under/i noget, som kan minde om et telt eller lign. Brug af åben ild er kun tilladt ved bålpladser.
2. På et primitivt overnatningssted, som kan benyttes af grupper af familiestørrelser, og hvor man ikke kan reservere pladsen. Brug af åben ild er kun tilladt ved bålpladser.
3. På lejrpladser, som kan benyttes af større grupper efter forudgående tilladelse, og hvor man, hvis der er en bålplads eller fast ildsted, kun må lave bål dér. Hvis der ikke er en bålplads, må man tænde bål på pladsen, hvis man først fjerner græstørven.
4. På de traditionelle campingpladser
5. I fri-teltningskove, hvor der er særlige regler for hvordan og hvorledes muligheden kan benyttes, og hvor brug af åben ild er tilladt på bålpladser. Brug af stormkøkken er her tilladt, hvis man bruger stormkøkken, hvor brænderen er indelukket fx. trangia.

Fri teltning

Fri teltning er muligt i en del af Skov- og Naturstyrelsens skove, hvis man overholder de instrukser, som Skov- og Naturstyrelsen har angivet på hjemmesiden: <http://www.skovognatur.dk/Ud/Aktiv/FriTeltning/>. Fri teltning er et tilbud til den stille skovvandrers om overnatning i telt i skoven. På www.skovognatur.dk kan man se en oversigt over de steder, hvor der er fri teltning på Skov- og Naturstyrelsens arealer, samt læse mere om de hensyn til slid på naturen, sikring af flora, fauna, hensyn overfor naboer osv., som giver nogle begrænsninger for teltningen.

6.3.3 Cykling (offentlig skov)

Det er tilladt at cykle på veje og stier. NBL § 23 stk. 1 samt bkg § 9.

Adgangen til færdsel på cykel ad stier forudsætter, at stien fremtræder som egnet til cykling med almindelige cykler. Mountainbikes er også kun tilladt på veje og stier, selvom de er konstrueret til cykling udenfor veje og stier.

Den offentlige ejer kan fastsætte indskrænkninger i adgangen til cykling på stier, hvor cykling medfører særlige problemer. Kommunalbestyrelsen kan helt eller delvis tilsidesætte et sådant forbud for ejere af offentlige stiftelser. For statsejede arealer er det miljøministeren, som kan tilsidesætte forbuddet. NBL § 23, stk. 8. Hvis særlige forhold taler herfor kan bestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 27, stk. 1 anvendes.

6.3.4 Tidspunkter(offentlig skov)

Adgangsretten gælder hele døgnet.

6.3.5 Gangbesværede(offentlig skov)

På veje og stier er det tilladt at anvende kørestole, herunder el-kørestole og 3-hjulede knallerter for handicappede. Bkg § 9.

6.3.6 Adgang på anden måde(offentlig skov)

På veje og stier er det tilladt at anvende kørestole, herunder el-kørestole og 3-hjulede knallerter for

handicappede. Bkg § 9.

Privat lystkørsel med hestekøretøjer er kun tilladt på asfalterede veje, stenlagte veje og grusveje. Den offentlige eller private stiftelse kan ved skiltning eller på anden måde forbyde sådan kørsel. Bkg § 13, stk. 1.

Erhvervsmæssig lystkørsel (rekreativ kørsel i hestekøretøj) eller arbejdskørsel med hestekøretøjer, kørsel med travheste mv. må kun ske med ejerens tilladelse. Bkg § 13, stk. 2.

Anden kørsel med eller træning af dyr må kun ske med ejerens tilladelse. Bkg § 15.

Kælkning og skiløb er tilladt udenfor indhegninger, klitter, rørbevoksninger, skovens marker, haver og gårdspladser jf. bekendtgørelsens § 10.

Det er tilladt at bade i skovens vandløb og søer. Bkg § 16, stk. 1.

Skøjteløb og anden færdsel på is er tilladt, medmindre andet fremgår af skiltning. Badning og færdsel på isen sker på eget ansvar. Bkg § 16, stk. 1.

Færdsel med fartøjer af enhver art på skovens søer og vandløb er ikke tilladt, medmindre andet følger af vandløbslovens regler. Bkg § 16, stk. 2. Med bestemmelsen i naturbeskyttelsesloven § 29, stk. 2, bemyndiges miljøministeren til at fastsætte regler om offentlighedens sejlads og anden færdsel på statsejede søer. Der er hermed hjemmel til at udarbejde ordensregler. De regler, som administrativt er fastsat for en række af statens søer, forbliver i kraft, indtil de afløses af nye regler eller evt. helt ophæves. Bemyndigelsen er udnyttet ved bekendtgørelse om færdsel mv. på Hald Sø samt bekendtgørelser om færdsel mv. på hhv. Furesøen og Farum sø.

Reglerne for cykling og ridning er beskrevet i selvstændige afsnit, hhv. 6.3.3 og 6.3.9.

Særligt for skove administreret af Skov- og Naturstyrelsen:

Hundekørsel (kørsel med vogn eller slæde forspændt hunde af racen Sibirian Husky eller andre racer) kræver tilladelse. En tilladelse vil sædvanligvis være afgiftsfri og følge en række vilkår, som drejer sig om ruteforløb, tidspunkt, udstyr, hastighed, forsikring mv. Stævnekørsel kræver tilladelse i hvert enkelt tilfælde.

6.3.7 Ophold ved bygninger (offentlig skov)

Ophold adskiller sig fra færdsel, fordi man ved et ophold bliver på et sted gennem længere tid. For ophold i nærheden af bygninger gælder, at det ikke må finde sted inden for 50 m fra beboede bygninger. Bkg § 8, stk. 3.

Ophold andre steder er tilladt, hvis der ellers er lovlig adgang til arealet, NBL § 23, stk. 1. Der er ikke lovlig adgang til haver og gårdspladser. Bkg § 8, stk. 2. Afstandskravet gælder kun, når hus og areal har samme ejer/lejer, nærmere bestemt at huset og "færdselsarealet" ligger på samme matrikulære ejendom. Det betyder bl.a., at hvis et hus ligger så tæt på en anden ejers areal, at opholdsgrænsen på 50 meter overskrides, kan ejeren af huset kun påberåbe sig opholdsforbuddet på den del af arealet, som denne selv ejer.

Med ordet "beboelsesbygning" menes en bygning, der fremtræder som opført med henblik på beboelse, uanset om der er tale om helårs- eller fritidsbeboelse. Den skal dog være beboet. Afstanden beregnes radiært fra ydermuren af lovlige bygninger. Terrasse, hegn mv. indgår ikke i beregningsgrundlaget.

6.3.8 Hunde (offentlig skov)

Hunde skal føres i snor.

Særligt for skove administreret af Skov- og Naturstyrelsen:

Over hele landet er der udpeget "hundeskove" d.v.s. indhegnede områder i skoven, hvor hunde ikke skal

føres i snor, men selvfølgelig være under ejerens kontrol jf. hundelovens bestemmelser.

Hunden skal altså have tæt kontakt til ledsagerne og må ikke genere andre gæster, hunde eller det vilde dyreliv, f.eks. ved at virke truende eller løbe efter dem.

Ofte er hundeskovene mindre, afgrænsede skovområder med et forholdsvis fattigt dyreliv. Som regel ligger de ved tætbebyggede boligområder, hvor det ellers kan være svært at finde et velegnet sted at slippe hunden løs.

Hundekørsel (kørsel med vogn eller slæde forspændt hunde af racen Sibirian Husky eller andre racer) kræver tilladelse. En tilladelse vil sædvanligvis være afgiftsfri og følge en række vilkår, som drejer som om ruteforløb, tidspunkt, udstyr, hastighed, forsikring mv. Stævnekørsel kræver tilladelse i hvert enkelt tilfælde.

6.3.9 Ridning (offentlig skov)

Ridning er tilladt i offentlige skove efter reglerne i bekendtgørelsens §§ 11-15.

Man må ride i skridt, trav og tølt, men ikke i galop, på asfalterede veje, stenlagte veje og grusveje, der er bredere end 2,5 meter, samt på andre veje, hvor det ifølge skilte er tilladt. Ridningen skal dog fortrinsvis ske i rabatten. Der må også rides i skovbunden, dog ikke i områder med nye planter og unge træer eller på gravhøje, andre fortidsminder eller skovens marker, indhegninger, klitter, rørbevoksninger, haver og gårdspladser jf. bekendtgørelsens § 11, stk. 1 og § 12.

Hvor ryttere møder anden færdsel, skal rytteren udvise størst mulig hensyn og vige til højre. Hvor boliger, veje og stier passerer, skal det ske i skridt. Der må ikke springes over træstabler, tømmer og kævler, diger, grøfter, led og bomme. Bkg. § 12

Den offentlige ejer har mulighed for, f.eks. ved skiltning, at lukke udvalgte skovområder og veje for ridning (Bkg § 11, stk. 2) og fastsætte yderligere regler for ridning (Bkg § 14, stk. 2), uden at ridningen hermed gøres illusorisk. F.eks. kan der i bukkejagtsæsonen ske indskrænkning for ridning på tidspunkter, hvor der udøves jagt. For offentlige stiftelser, som falder ind under naturbeskyttelseslovens regler om disse, kan kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde helt eller delvist tilsidesætte et sådant forbud (se afsnit 6.3.13).

Ridning og anden færdsel med heste kan gøres betinget af en rideafgift, uanset om ridningen forudsætter ejerens tilladelse. Bkg § 14, stk 1.

Badning med heste i søer kræver ejerens tilladelse.

I bekendtgørelsens § 11, stk. 3 fremgår det, at konkurrenceridning og ridning, der udgår fra rideskoler, rideklubber, stutierier eller lign., kun må ske med ejerens tilladelse.

Særligt for skove administreret af Skov- og Naturstyrelsen

Ridning er som hovedregel gratis - bortset fra erhvervsmæssig lystkørsel, arbejdskørsel med hestekøretøjer, kørsel med travheste mv. samt forretningsmæssig brug.

Kun i Jægersborg Hegn og Dyrehave og på Vestamager og Kongelunden kræves der ridetegn, fordi der er mange ryttere som bruger områderne, og der derfor gøres en særlig indsats for at udvikle og vedligeholde ridestierne. Ridetegn erhverves ved at kontakte Skov- og Naturstyrelsen lokalt. For Jægersborg Dyrehave gælder særlige regler for ridning uden for ridestierne. Her må man i perioden 15. maj til 1. august, hvor hjortene får kalve, ikke ride i terrænet.

For alle rideetablissementer (rideskoler, rideklubber, stutierier, opstaldning f.eks. på gårde, hestepensioner eller lign.) med 5 eller flere rideheste skal der indgås overenskomst med Skov- og Naturstyrelsen ved brug af styrelsens arealer. Overenskomsten kan indeholde vilkår om brug, betaling, ansvar, arrangementer mv. Der opkræves ikke afgift for ridning, hvis det kan godtgøres, at ridningen især foretages af medlemmer af en lokal forening med almene formål (uanset om hestene er ejet af rideetablisementet, foreningen eller foreningsmedlemmer), f.eks. hvor ridningen foregår på heste i privat opstaldning. Skov- og Naturstyrelsen kan opkræve afgift for rideetablissemeters (øvrige) forretningsmæssige brug af skovene i forbindelse med udlejning af heste f.eks. til turister. Der aftales særskilt betaling for udgifter til særlige anlæg, som f.eks. ridestier og spring eller hvis der gennemføres særlige aktiviteter i forbindelse med arrangementer, stævner og

konkurrencer.

6.3.10 Organiserede aktiviteter (offentlig skov)

Der gælder samme regler for organiserede aktiviteter i offentlige skove som i private skove (se derfor afsnit 6.2.10). Ifølge bekendtgørelsens § 7, stk. 5 gælder det særlige for offentligt ejede skove, at "Tilladelse til organiserede aktiviteter på arealer der ejes af staten, kommunen eller Folkekirken kan kun betinges af betaling til dækning af de særlige omkostninger arrangementet medfører for ejeren. Dette gælder dog ikke for erhvervsmæssige arrangementer." En særlig omkostning kan være etablering af spring til ridestævner, eller at der rekvireres arbejde fra det offentlige. Bemærk at offentlige stiftelser betragtes som private skove i betalingsammenhæng, og ejere af offentlige stiftelser må derfor ligesom private skovejere opkræve betaling for de organiserede aktiviteter, hvortil der ønskes adgang, udover de gængse adgangsregler.

Særligt for skove administreret af Skov- og Naturstyrelsen

I 1994 indførte Skov- og Naturstyrelsen en særlig ordning for at give organiseret færdsel bedre vilkår i skove administreret af Skov- og Naturstyrelsen. Ordningen indebærer, at man ikke behøver at ansøge om tilladelse til organiseret færdsel, uanset hvor mange man er, hvis aktiviteten er almindelig, stilfærdig færdsel og ikke indebærer afmærkninger eller brug af særligt udstyr og ikke har et kommercielt sigte. Det kan f.eks. være almindelige skovture, ekskursioner, fugleture og lignende. Disse "bløde" aktiviteter er tilladt hele døgnet og må annonceres offentligt. Om natten (fra solnedgang til kl. 6) må de "bløde" aktiviteter kun foregå på veje og stier. Du kan læse mere på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside.

http://www.skovognatur.dk/Ud/Adgang/Ansorg_aktiviteter/Aktiviteterudentilladelse.htm

6.3.11 Ordensregler (offentlig skov)

Adgang sker på eget ansvar. NBL § 23, stk. 1. Eventuelt ansvar for skade opstået ved udvist uansvarlighed, årsagssammenhæng eller passivitet fra ejerens side afgøres af domstolene efter dansk rets almindelige erstatningsregler. Ved særlige foranstaltninger til brug for publikum må det antages, at domstolene vil lægge til grund, at der påhviler ejeren et særligt ansvar.

Der må ikke uden ejerens tilladelse henkastes eller anbringes affald eller lignende. NBL § 28. Det er forbudt at henkaste eller anbringe affald eller lignende på fremmed ejendom uden ejerens tilladelse. Fremmed ejendom omfatter også offentlig ejet ejendom, f.eks. veje og parkeringspladser. Forbud mod anbringelse af affald er også indeholdt i naturbeskyttelseslovens § 3 og andre regler, der forbyder ændring af tilstande.

Svarende til reglerne for privat skov, så er følgende ikke tilladt:

- At passere stengærder, jordvolde og andre hegn, der afgrænser skoven bortset fra gennem lovlige passager. Bkg § 5.
- At tænde bål, bruge kogeapparater eller andre åbne ildsteder, bruge fyrværkeri eller på anden måde skabe risiko for brand. Bkg § 26, stk. 1.
- Tobaksrygning i tiden 1. marts – 31. oktober på lyngklædte arealer, bevoksede klitarealer, på græsbevokset skovbund, i nåletræsplantager, i unge løvtræs- og nåletræskulturer samt disses umiddelbare nærhed. Bkg § 26, stk. 2.
- Tobaksrygning, som er forbudt ved skiltning. Bkg § 26, stk. 2.
- At medbringe fangstredskaber og skydevåben, som ifølge jagtloven ikke må anvendes til jagt. Bkg § 27.
- At medbringe fiskeredskaber med krog (fangstklare). Bkg § 27.

Bekendtgørelsens § 28 indeholder ordensregler, der på et enkelt punkt er lempeligere i de offentlige skove end i de private skove. Det er således tilladt at klippe eller skære kviste af løvtræer, der er over 10 meter høje.

Ordensreglerne, som gælder på alle naturarealer, er følgende (Bkg § 28):

Det er ikke tilladt at

- Fiske i søer, damme og vandløb
- Beskadige træer og buske

- Beskadige eller fjerne skoveffekter, herunder brænde og kvas
- Tage grene af træer og buske
- Omhugge, opgrave eller oprykke træer, buske eller anden vegetation
- Foretage erhvervsmæssig indsamling af nødder, bær, svampe, frø og kogler, blomster, urter, grene, kviste, mos og lav m.v. Indsamling i begrænset omfang til privat brug er tilladt, dog må kogler kun tages fra skovbunden og grene og kviste må ikke indsamles i bevoksninger, hvor der oparbejdes pyntegrønt.
- Skræmme eller på anden måde forulempe dyrene eller beskadige huler og reder, yngel og æg
- Drive handel
- Opstille telte og lign.
- Udvide støjende adfærd, herunder benytte radioer og andre musikapparater, højtalere, musikinstrumenter o.lign på støjende måde
- Benytte metaldetektorer m.v., projektører eller andet stærkt lys
- Klatre med brug af sikringsudstyr eller andre hjælpemidler.

Særligt for klippeklatring på Skov- og Naturstyrelsens arealer (Bornholm)

Man kan klatre overalt på styrelsens arealer uden at bede om lov, men er man en gruppe på over 5 personer (incl. instruktør) kræver det tilladelse. Nogle arealer kan reserveres af grupper med fortrinsret.

6.3.12 Ejerbeføjelser, herunder midlertidig lukning (offentlig skov)

Den offentlige ejer eller hans repræsentant kan bede enhver, der færdes i skoven på anden måde end tilladt, om navn og bopæl. NBL § 23, stk. 4.

Den offentlige ejer eller dennes repræsentant kan, evt. ved skiltning, give anvisninger for færdslen, som dem der færdes i skoven skal rette sig efter. Bkg § 25, stk. 1. Normalt lukkes skove administreret af Skov- og Naturstyrelsen ikke i forbindelse med jagt, uanset evt. udleje af jagtretten.

Den offentlige ejer kan fastsætte indskrænkninger i adgangen til cykling på stier, hvor cykling medfører særlige problemer. NBL § 23, stk. 8. Der kan forekomme situationer, hvor cykling ad mindre stier erfaringsmæssigt giver særlige problemer, typisk i forhold til andre brugeres færdsel. Ejeren har derfor mulighed for ved skiltning at indskrænke adgangen til cykling, hvor cyklingen medfører særlige problemer. Kommunalbestyrelsen kan tilsidesætte dette forbud for skove ejet af offentlige stiftelser. Bestemmelsen kan desuden anvendes for at hindre cykling ad en sti, der ender blindt, og der kan konstateres spor, der viser, at cyklister ulovligt fortsætter ud i skovbunden.

Den offentlige ejer har mulighed for, f.eks. ved skiltning, at lukke udvalgte skovområder og veje for ridning. Bkg § 11, stk. 2. og fastsætte yderligere regler for ridning, uden at ridningen hermed gøres illusorisk. Bkg § 14, stk. 2. F.eks. kan der i bukkejagtsæsonen ske indskrænkning for ridning på tidspunkter, hvor der udøves jagt. For offentlige stiftelser, som falder ind under naturbeskyttelseslovens regler om disse, kan kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde helt eller delvist tilsidesætte et sådant forbud (læs mere i afsnit 6.3.13).

Den offentlige ejer kan gøre ridning og anden færdsel med heste betinget af en rideafgift, uanset om ridningen forudsætter ejerens tilladelse. Bkg § 14, stk 1.

Der kræves forudgående tilladelse fra den offentlige ejer til konkurrenceridning og ridning, der udgår fra rideskoler, rideklubber, stutierier eller lign. Bkg § 11, stk. 3. Der gælder særlige regler for skove administreret af Skov- og Naturstyrelsen. Se afsnit 6.3.9.

Den offentlige ejer kan ved skiltning forbyde rygning i skoven. Bkg § 26, stk. 2.

Den offentlige ejer kan, i det omfang det ikke strider mod andre bestemmelser, give tilladelse til andet og mere, end der følger af reglerne i naturbeskyttelseslovens kapitel 4 og bekendtgørelsen. Bkg § 25, stk. 2.

6.3.13 Tilsynsmyndighedernes beføjelser (offentlig skov)

Offentlighedens adgang må ikke forhindres eller vanskeliggøres. NBL § 23, stk. 2.

Der må ikke opsættes usædvanlige hegn omkring skove. NBL § 23, stk. 2. Det er op til kommunalbestyrelsen at vurdere, om et hegn er usædvanligt, for en klar definition findes ikke. Om et givent hegn er usædvanligt beror på et skøn, hvor mange forskellige omstændigheder spiller ind. Levende hegn, lette trådhegn m.v. må betragtes som sædvanlige hegn, også selvom den pågældende skov ikke tidligere har været hegnet.

Det, bestemmelsen navnlig tilsigter, er at undgå hegn, der ved deres højde, konstruktion eller materialevalg virker dominerende eller skæmmende, eller som hindrer vildtets frie passage. Bemærk at bestemmelsen kun regulerer hegning *omkring* skove og ikke hegn opsat langs f.eks. en motorvej eller en mark, selvom dette hindrer vildtets frie passage.

Når offentlige stiftelser falder ind under reglerne i naturbeskyttelsesloven, er det kommunalbestyrelsen, som har beføjelsen til at tilsidesætte et cykel- eller rideforbud, da ejeren af en offentlig stiftelse er privat.

Kommunalbestyrelsen kan således helt eller delvis tilsidesætte et forbud fra den private ejer af en offentlig stiftelse mod cykling. For statsejede arealer kan miljøministeren. NBL § 23, stk. 8.

Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde helt eller delvis tilsidesætte et forbud mod ridning på private fællesveje, der fører igennem skoven. NBL § 23, stk. 9. Bestemmelsen forudsættes kun anvendt, hvor en gennemgående vej har væsentlig betydning for ridemulighederne i et område, og det ikke er lykkedes at opnå en rimelig aftale om rideadgangen, herunder at der er tilbudt en rimelig betaling for de ekstraomkostninger, der måtte følge af ridningen.

Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at arealer, der er omfattet af offentlighedens adgang efter naturbeskyttelseslovens § 23, helt eller delvis lukkes for adgang, hvis særlige forhold taler for det. NBL § 27, stk. 1.

6.4 Udyrkede arealer

6.4.1 Arealbeskrivelse (udyrkede arealer)

Naturbeskyttelseslovens § 24 omfatter de udyrkede arealer, der hverken er strande (§ 22) eller klitfredede arealer (§ 25), eller som ligger i skove. Der er altså ikke lovlig adgang til færdsel på udyrkede arealer, som ligger i skove, da arealerne udgør en del af skoven.

Udyrkede arealer omfatter bl.a. heder, moser, klippepartier, overdrev, indsander samt udyrkede græsningsarealer, f.eks. ferske enge eller strandenge. Derimod er dyrkede græsningsarealer ikke omfattet. Et græsareal er dyrket, hvis det underkastes en behandling som led i en økonomisk anvendelse eller bruges som have, park eller lign. dvs. hvis væksten i overvejende grad præges af kulturgræsser. Driftsformen skal præge arealet. Enge, hvor der foretages høslet, opfattes derfor ikke som udyrkede arealer.

Om et areal er udyrket, beror på en konkret vurdering, herunder om arealet er præget af en alsidig plantevækst.

Pløjemarken og stubmarker er heller ikke omfattet af definitionen udyrkede arealer, selvom de ligger udyrkede hen, og færdsel er derfor ikke tilladt, uanset at færdslen ikke skader afgrøderne.

En tilgroet sommerhusgrund kan i visse situationer være at betragte som et udyrket areal.

At et areal er braklagt (f.eks. med EU-tilskud) ophæver ikke naturbeskyttelseslovens regler om offentlighedens adgangsret. Et areal, som har ligget brak i op til 5 år, vil sædvanligvis ikke fremstå som udyrket og der er således ikke adgang, mens et areal, som har ligget brak i 20 år, normalt vil betragtes som udyrket og dermed med adgang. Adgangsretten ophører dog hvis arealer på lovlig vis opdyrkes igen.

For veje og stier som gennemskærer et udyrket areal, gælder reglerne for veje og stier i det åbne land (NBL § 26).

Der gælder ikke særlige regler for udyrkede arealer ejet af offentlige stiftelser, som således betragtes som private arealer.

Adgang til bræmmer

Der er ifølge naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 4 ikke adgang til privatejede, udyrkede bræmmer langs vandløb og søer. Forbuddet gælder dog ikke i de tilfælde, hvor der i medfør af andre bestemmelser er adgang til bræmmerne. Det vil typisk være tilfældet, hvor bræmmen er en del af et større udyrket areal, hvortil der er offentlig adgang. Ordet "arealer" omfatter ikke veje, hvilket betyder, at der ikke bliver adgang til bræmmen, blot fordi en vej, der er offentlig tilgængelig, krydser bræmmen. På samme måde er det heller ikke tilladt fra et større udyrket areal, hvoraf bræmmen er en del, at følge bræmmen "bag" arealer, hvortil der ikke er lovlig adgang, f.eks. dyrkede landbrugsarealer.

Det er tilladt at gå i land og færdes på udyrkede bræmmer langs vandløb, hvis de udgør en del af et udyrket areal omfattet af naturbeskyttelseslovens § 24. *I forbindelse med revision af naturbeskyttelsesloven i 2004 er ejer- og brugerorganisationer blevet enige om, at der gennem aftaler i lighed med "Spor i Landskabet" skal sikres bedre mulighed for, at sejlende kan gøre kortvarige ophold på de dyrkningsfri bræmmer langs vandløb og søer.* Der er dog på nuværende tidspunkt ikke sket mere på dette område.

Det er ifølge bekendtgørelsens § 19 ikke tilladt at færdes og opholde sig i rørbevoksninger. Færdsel er dog tilladt, hvis en sti, hvortil der er lovlig adgang, løber gennem en rørbevoksning.

Hegnede arealer

Der er ifølge naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 4 som udgangspunkt ikke offentlig adgang til privatejede arealer, der i deres helhed er forsvarligt hegnede. Men det er ikke tilladt at opsætte hegn omkring udyrkede arealer alene for at forhindre offentlighedens adgang til arealerne. Dette fremgår indirekte at naturbeskyttelseslovens § 24, stk. 5, som giver adgang til udyrkede arealer (uden græssende husdyr) gennem naturlige indgange (led, låger m.v.). Man må dog ikke kravle over hegnet, for at få adgang til arealer uden husdyr. Bemærk at bestemmelsen kun gælder privatejede arealer; man må således altid færdes og opholde sig på hegnede, udyrkede arealer, hvis de er offentligt ejede, uanset om der er dyr på arealet eller ej. Det kræver dog, at man kan komme lovligt ind gennem f.eks. led eller stenter.

Baggrunden for at naturbeskyttelsesloven ikke giver adgang til arealer med husdyr er, at der kan være dyr, som reagerer negativt på færdslen. Antallet af husdyr skal dog stå i rimeligt forhold til størrelsen af det indhegnede areal; ellers er der tale om en omgåelse af reglerne.

Gennem skiltning ved de naturlige indgange kan ejeren ifølge NBL § 24, stk. 5 forhindre færdsel:

- hvis færdslen er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen
- hvis den i særlig grad generer privatlivets fred
- hvis der er behov for beskyttelse af dyre- eller plantelivet.

Disse undtagelsesregler må for så vidt angår privatlivets fred i overensstemmelse med udtrykket i "særlig grad" forstås forholdsvist snævert. I vurderingen af om der foreligger helt særlige forhold, der kan begrunde lukning, skal man se på om færdslen forløber meget tæt op ad beboelsesbygningen (uden mulighed for evt. opsætning af hegn, afskærmende beplantning mv.), eller passerer over andre arealer, som beboerne med rimelighed kan forlange afskærmet fra offentligheden. For lukning pga. den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen eller for beskyttelse af plante- og dyrelivet skal der ligeledes være tale om meget velbegrundede forhold.

Kommunen tilser, at reglerne om hegning er overholdt, og at skiltning med færdselsforbud er rimelig begrundet. Læs mere i afsnit 6.4.13.

6.4.2 Færdsel til fods (udyrkede arealer)

Udyrkede arealer er åbne for ophold og færdsel til fods, hvis der er lovlig adgang til arealerne. Der er fri fladefærdsel på arealerne. NBL § 24, stk. 1. Der er dog ikke adgang til udyrkede arealer i en skov.

Adgang sker på eget ansvar. NBL § 24, stk. 1. Eventuelt ansvar for skade opstået ved udvist uansvarlighed, årsagssammenhæng eller passivitet fra ejerens/besidderens side afgøres af domstolene efter dansk rets almindelige erstatningsregler. Ved særlige foranstaltninger til brug for publikum må det antages, at domstolene vil lægge til grund, at der påhviler ejeren/besidderen et særligt ansvar.

Det er ifølge bekendtgørelsens § 19 ikke tilladt at færdes og opholde sig i rørbevoksninger. Færdsel er dog

tilladt, hvis en sti, hvortil der er lovlig adgang, løber gennem en rørbevoksning.

Der gælder særlige regler for færdsel på bræmmer langs vandløb som beskrevet i afsnittet 6.4.1 Arealbeskrivelse.

Der gælder særlige regler for hegnede arealer som beskrevet i afsnittet 6.4.1 Arealbeskrivelse.

Bemærk at færdsel og ophold er to forskellige ting, og færdsel kan være lovligt på steder, hvor man ikke må gøre ophold.

6.4.3 Cykling (udyrkede arealer)

Cykling er kun tilladt på veje og stier, som gennemskærer de udyrkede arealer. NBL § 24, stk. 1. Der er tilladt at trække med cyklen henover et areal. Bek § 18.

6.4.4 Tidspunkter (udyrkede arealer)

Til privatejede udyrkede arealer er der adgang fra kl. 6 til solnedgang. NBL § 24, stk. 3. Adgangen til offentligt ejede, udyrkede arealer er ikke tidsbegrænset.

6.4.5 Gangbesværede (udyrkede arealer)

Hvor færdsel til fods er tilladt, er det tilladt at anvende kørestole, herunder el-kørestole og 3-hjulede knallerter for handicappede. Bkg § 18.

6.4.6 Adgang på anden måde (udyrkede arealer)

Hvor færdsel til fods er tilladt, er det tillige tilladt at anvende kørestole, herunder el-kørestole og 3-hjulede knallerter for handicappede, og trække cykler, barnevogne o. lign. Bkg § 18.

For offentligt ejede arealer gælder, at kælkning og skiløb er tilladt, bortset fra i klitter, rørbevoksninger, haver og gårdspladser. Bkg § 21, stk. 1.

Det er tilladt at bade i vandløb og søer. Bkg § 21, stk. 2.

Skøjtning og anden færdsel på isen er tilladt, medmindre andet fremgår af skiltning. Badning og færdsel på isen sker på eget ansvar. Bkg § 21, stk. 2.

Bemærk at udyrkede arealer ejet af offentlige stiftelser ikke er omfattet af reglerne i dette afsnit, her gælder reglerne for privatejede, udyrkede arealer.

Reglerne for cykling og ridning er beskrevet i selvstændige afsnit, hhv. 6.4.3 og 6.4.9.

6.4.7 Ophold (udyrkede arealer)

Ophold adskiller sig fra færdsel, fordi man ved et ophold bliver på et sted gennem længere tid. Ophold på privatejede arealer må ikke finde sted inden for 150 meter fra beboelses- og driftsbygninger. NBL § 24, stk. 3. Der er ikke opholdsforbud på offentligt ejede arealer med mindre det pågældende areal er lejet ud til private sammen med beboelses- eller driftsbygningen.

Afstandskravet gælder kun, når hus og areal har samme ejer/lejer, nærmere bestemt at huset og

"færdselsarealet" ligger på samme matrikulære ejendom. Det betyder bl.a., at hvis et hus ligger så tæt på en anden ejers areal, at opholdsgrænsen på 150 meter overskrides, kan ejeren af huset kun påberåbe sig opholdsforbuddet på den del af arealet, som denne selv ejer.

Med ordet "beboelsesbygning" menes en bygning, der fremtræder som opført med henblik på beboelse, uanset om der er tale om helårs- eller fritidsbeboelse, eller om den for tiden er beboet. Afstanden beregnes radiært fra ydermuren af lovlige bygninger. Terrasse, hegn mv. indgår ikke i beregningsgrundlaget.

6.4.8 Hunde (udyrkede arealer)

Hunde skal føres i snor hele året. NBL § 24, stk. 1.

6.4.9 Ridning (udyrkede arealer)

Ridning er ikke tilladt, undtagen på veje og stier, som gennemskærer de udyrkede arealer. NBL § 24, stk. 1. Læs mere under afsnit 6.5.9.

6.4.10 Organiserede aktiviteter (udyrkede arealer)

Bekendtgørelsens § 7 indeholder de nærmere regler for den organiserede brug af skove og udyrkede arealer. Af reglerne fremgår det (stk. 1), at organiserede aktiviteter kræver ejerens tilladelse, hvis deltagerantallet overstiger 30, selv om færdsel og ophold sker i overensstemmelse med adgangsreglerne. For aktiviteter for skoleklasser, spejdere og lignende, skal deltagerantallet overstige 50 før det kræver ejerens tilladelse. *Dog har Skov- og Naturstyrelsen i en konkret sag vurderet, at daglig/meget hyppig færdsel af skovbørnehave kræves tilladelse fra ejeren af en privat skov, uanset at personantallet er under 30, da denne aktivitet vurderes at falde ind under § 7, stk. 2.*

§ 7, stk. 2: Selv om deltagerantallet ikke overstiger 30, må erhvervsmæssige arrangementer, sportsarrangementer, herunder orienteringsløb, aktiviteter, der forudsætter afmærkning m.v., organiserede aktiviteter, der afvikles i nattetimerne, lejrslagning o.lign., kun finde sted med ejerens tilladelse.

Efter § 7, stk. 3 må offentlig annoncering af arrangementer først ske, når de fornødne tilladelser foreligger.

Ethvert arrangement, der ikke kræver ejerens tilladelse efter § 7, stk. 1 og 2, men ønskes annonceret offentligt, skal anmeldes til ejeren mindst 14 dage før annonceringen foretages jf. § 7 stk. 4. Anmeldelsen giver ejeren mulighed for at forbyde arrangementet, hvis arrangementet skal finde sted på et tidspunkt, hvor det pågældende område allerede er planlagt lukket i medfør af § 20, eller det væsentligt vil påvirke et andet arrangement, der allerede er givet tilladelse til. Arrangementet kan altså kun forhindres, hvis det pågældende skovområde den pågældende dag er lukket på grund af intensivt skovningsarbejde, jagt eller kolliderer med andre arrangementer, der er givet tilladelse til på forhånd.

Fortolkningsbidrag: Skov- og Naturstyrelsen vurderer, at brugere kan nøjes med at rette henvendelse til ejerne i den udstrækning denne er til at finde, f.eks. ved søgning på internettet. F.eks. kan man på www.arealinfo.dk finde matrikelnummer og ejerlavsnavn, og kommunen kan herefter oplyse, hvem der ejer arealet.

Hvis der er tale om organiserede aktiviteter i en størrelse som nævnt i bekendtgørelsens § 7, stk. 1 (over 30/50 personer), skal der som nævnt altid foreligge en tilladelse fra ejeren, uanset om arrangementet offentliggøres eller ejeren er vanskelig at finde frem til.

De almindelige ordensregler gælder også for organiseret færdsel.

Ejerens tilladelse kræves altså til, jf. bkg § 7:

- Organiseret aktivitet, hvis deltagerantallet overstiger 30
- Organiseret aktivitet for skoleklasser, spejder og lignende, hvis deltagerantallet overstiger 50
- Erhvervsmæssige arrangementer (almennyttige foreningers arrangementer er undtaget)

- Sportsarrangementer, herunder orienteringsløb
- Aktiviteter der kræver afmærkning mv., der ikke naturligt forekommer på stedet eller ikke naturligt forsvinder i løbet af få dage
- Aktivitet, der afvikles i nattetimerne- fra solnedgang til kl. 6
- Lejrslagning og lignende.

Ejeren kan betinge tilladelsen af en afgift.

Offentlig annoncering af ovennævnte aktiviteter må først ske, når tilladelsen er opnået. Bkg § 7, stk

Ved annoncering af organiserede aktiviteter udover de nævnte (altså de mere bløde aktiviteter) skal der som nævnt ske anmeldelse til ejeren, hvis ejeren umiddelbart kan identificeres. Dette skal ske mindst 14 dage før afholdelse af arrangementet. Bkg. 7, stk. 4.

Det må bero på en konkret vurdering hvor grænsen går for hvad der er en aktivitet, som kan opfattes som organiseret, og hvad der falder ind under de normale regler om færdsel til fods og ophold.

Særligt for arealer administreret af Skov- og Naturstyrelsen

I 1994 indførte Skov- og Naturstyrelsen en særlig ordning for at give organiseret færdsel bedre vilkår på arealer administreret af Skov- og Naturstyrelsen. Ordningen indebærer, at man ikke behøver at ansøge om tilladelse til organiseret færdsel, uanset hvor mange man er, hvis aktiviteten er almindelig, stilsfærdig færdsel og ikke indebærer afmærkninger eller brug af særligt udstyr og ikke har et kommercielt sigte. Det kan f.eks. være almindelige familieture, ekskursioner, fugleture og lignende. Disse "bløde" aktiviteter er tilladt hele døgnet og må annonceres offentligt. Du kan læse mere på Skov- og Naturstyrelsens hjemmeside.

http://www.skovognatur.dk/Ud/Adgang/Ansorg_aktiviteter/Aktiviteterudentilladelse.htm

6.4.11 Ordensregler (udyrkede arealer)

Adgang sker på eget ansvar. NBL § 24, stk. 1. Eventuelt ansvar for skade opstået ved udvist uansvarlighed, årsagssammenhæng eller passivitet fra ejerens side afgøres af domstolene efter dansk rets almindelige erstatningsregler. Ved særlige foranstaltninger til brug for publikum må det antages, at domstolene vil lægge til grund, at der påhviler ejeren et særligt ansvar.

Der må ikke uden ejerens tilladelse henkastes eller anbringes affald eller lignende. NBL § 28. Det er forbudt at henkaste eller anbringe affald eller lignende på fremmed ejendom uden ejerens tilladelse. Fremmed ejendom omfatter også offentlig ejendom, f.eks. veje og parkeringspladser. Forbud mod anbringelse af affald er også indeholdt i naturbeskyttelseslovens § 3 og andre regler, der forbyder ændring af tilstande.

Følgende er ikke tilladt:

- At tænde bål, bruge kogeapparater eller andre åbne ildsteder, bruge fyrværkeri eller på anden måde skabe risiko for brand. Bkg § 26, stk. 1
- Tobaksrygning i tiden 1. marts – 31. oktober på lyngklædte arealer, bevoksede klitarealer, på græsbevokset skovbund, i nåletræsplantager, i unge løvtræs- og nåletræskulturer samt disses umiddelbare nærhed. Bkg § 26, stk. 2
- Tobaksrygning som er forbudt ved skiltning. Bkg § 26, stk. 2
- At medbringe fangstredskaber og skydevåben, som ifølge jagtloven ikke må anvendes til jagt. Bkg § 27
- At medbringe fiskeredskaber med krog (fangstklare). Bkg § 27

Ordensreglerne som gælder på alle naturarealer er følgende (Bkg § 28):

Det er ikke tilladt at:

- Fiske i søer, damme og vandløb
- Beskadige træer og buske
- Beskadige eller fjerne skoveffekter, herunder brænde og kvas
- Tage grene af træer og buske
- Omhugge, opgrave eller oprykke træer, buske eller anden vegetation
- Foretage erhvervsmæssig indsamling af nødder, bær, svampe, frø og kogler, blomster, urter, grene, kviste, mos og lav m.v. Indsamling i begrænset omfang til privat brug er tilladt, dog må kogler kun tages fra skovbunden og grene og kviste må ikke indsamles i bevoksninger, hvor der oparbejdes pyntegrønt.

- Skræmme eller på anden måde forulempe dyrene eller beskadige huler og reder, yngel og æg
- Drive handel
- Opstille telte og lign.
- Udvide støjende adfærd, herunder benytte radioer og andre musikapparater, højtalere, musikinstrumenter o.lign på støjende måde
- Benytte metaldetektorer m.v., projektører eller andet stærkt lys
- Klatre med brug af sikringsudstyr eller andre hjælpemidler.

6.4.12 Ejerbeføjelser, herunder midlertidig lukning (udyrkede arealer)

Ejer kan forbyde adgang på dage eller tidspunkter, hvor der holdes jagt eller i områder, hvor der foregår intensivt landbrugs- eller skovningsarbejde. NBL § 24, stk. 2. For denne mulighed for at forbyde adgang gælder, jf. bkg § 20:

- Adgang kan forbydes på dage hvor der holdes selskabsjagt
- Adgang kan forbydes i perioden 16. maj – 15. juli fra kl. 6 – 7, når der er pürschjagt
- Adgang kan forbydes i områder, hvor der, på tilgrænsende arealer, foregår intensivt landbrugs- eller skovningsarbejde. (Bemærk: Det forudsættes, at færdsel er forbundet med en vis risiko for offentligheden så lukningen ikke alene sker af bekvemmelighedshensyn)
- Oplysning om lukning sker ved skiltning, der anbringes ved almindeligt anvendte indgange og med angivelse af det tidsrum forbudet gælder
- Skiltet skal fjernes ved periodens udløb
- Hvis forbudet gælder dele af et område, skal det angives tydeligt, hvilke dele af området forbudet omfatter (Bemærk: For at undgå misforståelser kan det være en god idé, at perioden for lukning angives med dato og evt. klokkeslæt.)

Gennem skiltning ved de naturlige indgange kan ejeren ifølge NBL § 24, stk. 5 forhindre færdsel, hvis færdslen er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen, hvis den i særlig grad generer privatlivets fred eller hvis der er behov for beskyttelse af dyre- eller plantelivet. Disse undtagelsesregler må for så vidt angår privatlivets fred og i overensstemmelse med udtrykket i "særlig grad" forstås forholdsvist snævert. I vurderingen af om der foreligger helt særlige forhold, der kan begrunde lukning, skal man se på om færdslen forløber meget tæt op ad beboelsesbygningen (uden mulighed for evt. opsætning af hegn, afskærmende beplantning mv.), eller passerer over andre arealer, som beboerne med rimelighed kan forlange afskærmet fra offentligheden. For lukning grundet erhvervsmæssig udnyttelse af ejendommen eller for beskyttelse af plante- og dyrelivet skal der ligeledes være tale om meget velbegrundede forhold.

Ejer eller dennes repræsentant kan, evt. ved skiltning, give anvisninger for færdslen, som dem, der færdes i naturen skal rette sig efter. Bkg § 25, stk. 1.

Ejeren kan ved skiltning forbyde rygning i særligt udsatte områder. Bkg § 26, stk. 2.

Ejer kan i det omfang det ikke strider mod andre bestemmelser, give tilladelse til andet og mere, end der følger af reglerne i naturbeskyttelseslovens kapitel 4 og bekendtgørelsen. Bkg § 25, stk. 2.

6.4.13 Tilsynsmyndighedernes beføjelser (udyrkede arealer)

Kommunen (kommunalbestyrelsen) tilser, at reglerne om hegning er overholdt, og at skiltning med færdselsforbud er rimelig begrundet i at færdslen

- er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen
- i særlig grad generer privatlivets fred
- giver behov for beskyttelse af dyre- eller plantelivet.

Hvis dette ikke er tilfældet, kan kommunalbestyrelsen påbyde hegning eller skiltning fjernet eller påbyde opsætning af låger, stenter eller lignende eller opsætning af skilte med oplysning om adgangsmulighederne. NBL § 24, stk. 5.

Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at arealer, der er omfattet af offentlighedens adgang efter naturbeskyttelseslovens § 24, helt eller delvis lukkes for adgang, hvis særlige forhold taler for det. NBL § 27,

stk. 1.

6.5 Veje og stier i det åbne land

6.5.1 Arealbeskrivelse (veje og stier i det åbne land)

Mark- og vejfredslovens § 17 indeholder dansk rets hovedregel for færdsel på fremmed ejendom. § 17 har følgende ordlyd: "Den, som uden ejerens tilladelse eller anden hjemmel færdes på anden mands grund eller som færdes ad en privat vej, hvor det ved færdselstavle eller andet lovligt opslag er tilkendegivet, at færdsel eller færdsel af den pågældende art er forbudt, straffes med bøde". Bestemmelsen gælder også for færdsel på stier, jf. mark- og vejfredslovens § 2. Bestemmelsen indebærer, at færdsel på veje og stier er tilladt, hvis der ikke er skilte, som forbyder færdsel.

Det fremgår ikke af mark- og vejfredsloven, hvornår et areal er en vej eller en sti. Det antages, at veje og stier omfatter permanente, menneskeskabte færdselsbaner, og at f.eks. midlertidige kørespor, dyreveksler, brandbælter, indkørsler til gårdspladser, havegange og trampestier etableret ved ulovlig færdsel ikke er omfattet af reglen. Hvad fysisk fremtræden angår, adskiller en vej sig typisk fra en sti ved at være beregnet til et 4-hjulet køretøj.

Det fremgår heller ikke af mark- og vejfredslovens § 17, hvilken slags færdsel ad veje og stier reglen giver adgang til, når ejeren ikke har begrænset færdslen. Det antages derfor, at reglen kun giver adgang til den type færdsel, som færdselsbanen er egnet til.

Adgangen til at færdes på offentlige veje og stier reguleres af vejlovgivningen (lov om offentlige veje).

§ 26 i naturbeskyttelsesloven indebærer en udvidet adgang til færdsel - men ikke ophold - på private, enkeltmandsejede veje og stier og private fællesveje og -stier i det åbne land som beskrevet i afsnit 6.5.2 og 6.5.3.

Reglerne i naturbeskyttelseslovens § 26 gælder ikke for veje og stier i skove. Den omfatter heller ikke et internt vej- og stinet i f.eks. en frugtplantage eller i en have eller park. På veje og stier, som går hen over udyrkede arealer, gælder § 26 og ikke reglerne for det udyrkede areal i § 24.

6.5.2 Færdsel til fods (veje og stier i det åbne land)

Vej og stier i det åbne land er åbne for færdsel til fods.

Naturbeskyttelseslovens § 26, stk. 1 bestemmer, at ejeren ved skiltning kun kan forbyde færdsel til fods og på cykel:

- Hvis den er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen
- Hvis den i særlige grad generer privatlivets fred
- Hvis der er behov for beskyttelse af plante- og dyreliv.

Ejerens ubegrænsede adgang til helt eller delvis at forbyde færdsel på private veje og stier i det åbne land i mark- og vejfredsloven, begrænses altså gennem naturbeskyttelsesloven til de ovenfor nævnte situationer.

6.5.3 Cykling (veje og stier i det åbne land)

Det er tilladt at cykle på veje og stier i det åbne land.

Adgangen til færdsel på cykel ad stier forudsætter, at stien fremtræder som egnet til cykling med almindelige cykler (en MTB-cykel er i denne sammenhæng ikke en almindelig cykel, da den kan bruges på stier, hvor

andre cykler ikke kan køre). Ejeren kan fastsætte indskrænkninger i adgangen til cykling på stier, hvor cykling medfører særlige problemer. Kommunalbestyrelsen kan helt eller delvis tilsidesætte et sådant forbud. NBL § 26, stk. 2 og stk. 3.

Naturbeskyttelseslovens § 26, stk. 1 fastsætter, at ejeren ved skiltning kan kun forbyde færdsel:

- Hvis den er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen
- Hvis den i særlige grad generer privatlivets fred
- Hvis der er behov for beskyttelse af plante- og dyreliv.

Ejers ubegrænsede adgang til helt eller delvis at forbyde færdsel på private veje og stier i det åbne land i mark- og vejfredsloven, begrænses altså gennem naturbeskyttelsesloven til de ovenfor nævnte situationer.

6.5.4 Tidspunkter (veje og stier i det åbne land)

Adgangsretten gælder hele døgnet.

6.5.5 Gangbesværede (veje og stier i det åbne land)

Det er tilladt at anvende kørestole, herunder el-kørestole og 3-hjulede knallerter for handicappede. Bkg § 24.

6.5.6 Adgang på anden måde (veje og stier i det åbne land)

Der er tilladt at anvende kørestole, herunder el-kørestole og 3-hjulede knallerter for handicappede. Bkg § 24. Motorkørsel er tilladt på privatejede veje, hvis der ikke er skiltet mod dette. Mark- og vejfredslovens § 17.

Reglerne for cykling og ridning er beskrevet i selvstændige afsnit, hhv. 6.5.3 og 6.5.9.

6.5.7 Ophold (veje og stier i det åbne land)

Der er ikke nævnt noget specifikt om ophold i naturbeskyttelsesloven, med da veje og stier er færdselsbaner, må man som udgangspunkt ikke opholde sig på dem. I færdselsloven er det nævnt, at passage skal kunne ske uden unødvendigt ophold.

6.5.8 Hunde (veje og stier i det åbne land)

Ifølge bekendtgørelsen § 23 skal hunde føres i snor på private, enkeltmandsejede veje og stier. Hundes færden reguleres herudover i hundeloven. Det er almindeligvis tilladt at medbringe hund på de veje og stier i det åbne land, som er åbne for befolkningen, forudsat at hunden er under fuld kontrol. At hunden er under fuld kontrol betyder, at ledsageren har tæt kontakt til hunden, og at hunden ikke generer andre færdene, hunde eller det vilde dyreliv, f.eks. ved at virke truende eller løbe efter dem.

6.5.9 Ridning (veje og stier i det åbne land)

Det følger af mark- og vejfredslovens § 17, at ridning er tilladt på veje og stier (der fremtræder som egnet til ridning), men kun hvis ejeren ikke har forhindret dette gennem skiltning.

6.5.10 Organiserede aktiviteter (veje og stier i det åbne land)

Organiseret færdsel følger de almindelige regler for færdsel til fods og på cykel. Der gælder ingen særlige regler for organiserede aktiviteter på veje og stier i det åbne land.

6.5.11 Ordensregler (veje og stier i det åbne land)

Adgang sker på eget ansvar. NBL § 26, stk. 1.

Der må ikke uden ejerens tilladelse henkastes eller anbringes affald eller lignende. NBL § 28. Bestemmelsen gælder også for byer og bymæssig bebyggelse og er ikke begrænset til det åbne land. Det er forbudt at henkaste eller anbringe affald eller lignende på fremmed ejendom uden ejerens tilladelse. Fremmed ejendom omfatter også offentlig ejendom, herunder veje og parkeringspladser. Forbud mod anbringelse af affald er også indeholdt i naturbeskyttelseslovens § 3 og andre regler, der forbyder ændring af tilstande.

Det er ikke tilladt at medbringe fangstredskaber og skydevåben, som ifølge jagtloven ikke må anvendes til jagt. Bkg § 27.

6.5.12 Ejerbeføjelser, herunder midlertidig lukning (veje og stier i det åbne land)

Ejeren kan ved skiltning efter bestemmelserne i mark- og vejfredslovens § 17 helt eller delvis forbyde færdsel, men ifølge naturbeskyttelseslovens § 26, stk. 1 kun:

- hvis den er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen
- hvis den i særlige grad generer privatlivets fred
- hvis der er behov for beskyttelse af plante- og dyreliv.

Undtagelsesreglen må for så vidt angår privatlivets fred i overensstemmelse med udtrykket i "særlig grad" forstås forholdsvist snævert og således, at adgangen til at lukke vejen ikke omfatter helt almindelige tilfælde, hvor en vej passerer tæt forbi beboelsesbygninger. I vurderingen af, om der foreligger helt særlige forhold, der kan begrunde lukning af en vej, skal man se på om vejen forløber meget tæt op ad beboelsesbygningen (uden mulighed for evt. opsætning af hegn, afskærmende beplantning mv.), gennemskærer en gårdsplads eller passerer over andre arealer, som beboerne med rimelighed kan forlange afskærmet fra offentligheden. For lukning grundet den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen eller for beskyttelse af plante- og dyrelivet skal der ligeledes være tale om meget velbegrundede forhold.

På private, enkeltmandsejede veje og stier kan ejer forbyde adgang på dage eller tidspunkter, hvor der holdes jagt eller i områder, hvor der foregår intensivt landbrugsarbejde. NBL § 26, stk. 2. For denne mulighed for at forbyde adgang gælder, jf. bkg § 23, stk. 2.:

- Adgang kan forbydes på dage hvor der holdes selskabsjagt
- Adgang kan forbydes i perioden 16. maj – 15. juli fra kl. 6 – 7, når der er pürschjagt
- Adgang kan forbydes i områder, hvor der, på tilgrænsende arealer, foregår intensivt landbrugs- eller skovningsarbejde. (Bemærk: Det forudsættes, at færdsel er forbundet med en vis risiko for offentligheden så lukningen ikke alene sker af bekvemmelighedshensyn)
- Oplysning om lukning sker ved skiltning, der anbringes ved almindeligt anvendte indgange og med angivelse af det tidsrum forbudet gælder
- Skiltet skal fjernes ved periodens udløb
- Hvis forbudet gælder dele af et område, skal det angives tydeligt, hvilke dele af området forbudet omfatter. (Bemærk: For at undgå misforståelser kan det være en god idé, at perioden for lukning angives med dato og evt. klokkeslæt.)

Ejer eller dennes repræsentant kan, f.eks. ved skiltning, give anvisninger for færdslen, som den, der færdes i naturen, skal rette sig efter. Bkg § 25, stk. 1.

Ejeren kan fastsætte indskrænkninger i adgangen til cykling på stier, hvor cykling medfører særlige problemer. Bemærk at denne mulighed ikke gælder for veje. NBL § 26, stk. 2.

Der kan forekomme situationer, hvor cykling ad mindre stier erfaringsmæssigt giver særlige problemer, typisk i forhold til andre brugeres færdsel. Ejeren har derfor mulighed for ved skiltning at indskrænke adgangen til

cykling, hvor cyklingen medfører særlige problemer. Kommunalbestyrelsen kan dog tilsidesætte dette forbud på gennemgående veje og stier. Bestemmelsen kan desuden anvendes for at hindre cykling ad en sti, der ender blindt, og der kan konstateres spor, der viser, at cyklister ulovligt fortsætter ud på f.eks. et udyrket areal.

Ejeren kan ved skiltning efter Mark- og vejfredslovens § 17 helt eller delvis forbyde ridning, da ridning kan medføre ekstraomkostninger i form af vedligeholdelse. Der kan derfor være behov for indgåelse af aftaler om ridemuligheder. Kommunalbestyrelsen kan dog i særlige tilfælde tilsidesætte et forbud på gennemgående private fællesveje (læs mere i afsnit 6.5.13).

Ejer kan, i det omfang det ikke strider mod andre bestemmelser, give tilladelse til andet og mere, end der følger af reglerne i naturbeskyttelseslovens kapitel 4 og bekendtgørelsen. Bkg. § 25, stk. 2.

Ejeren kan nedlægge veje og stier i det åbne land efter anmeldelse til kommunen. NBL § 26 a.

Befolkningens færdsel og ophold i naturen sker på eget ansvar. Ejeren har ikke pligt til at vedligeholde veje og stier, med mindre der er tale om private fællesstier. I så fald er de omfattet af reglerne i privatvejslovens kap. 6 (private fællesstier på landet) eller kap. 10 (private fællesstier i by og bymæssigt område). Kommunen kan ikke kræve private fællesstier på landet istandsat eller vedligeholdt af hensyn til den almindelige færdsel på stien.

6.5.13 Tilsynsmyndighedernes beføjelser (veje og stier i det åbne land)

Kommunalbestyrelsen kan på gennemgående veje helt eller delvis tilsidesætte et forbud fra ejeren mod gående og cyklende. NBL § 26, stk. 3. Kommunen kan således ud fra en samlet vurdering tilsidesætte et i øvrigt lovligt forbud mod færdsel for gennemgående veje og stiers vedkommende. Heri ligger et ønske om at kunne give offentligheden mulighed for at komme fra et punkt til et andet i det åbne land, f.eks. hvor dette er forudsat i den kommunale stiplanlægning.

Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde tilsidesætte et forbud mod ridning på gennemgående private fællesveje. NBL § 26, stk. 3. Kommunen kan således tilsidesætte ejerens indskrænkning af adgangen til ridning. Bestemmelsen forudsættes kun anvendt, hvor en gennemgående vej har væsentlig betydning for ridemulighederne i et område, og det ikke er lykkedes at opnå en rimelig aftale om rideadgangen, herunder at der er tilbudt en rimelig betaling for de ekstraomkostninger, der måtte følge af ridningen. Vejmyndigheden (kommunen) kan bestemme, at en privat fællesvej får status som offentlig sti, hvorefter ridning som udgangspunkt er tilladt.

Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at arealer omfattet af offentlighedens adgang i medfør af naturbeskyttelseslovens § 26 helt eller delvis lukkes for adgang, hvis særlige forhold taler for det. NBL § 27, stk. 1. Lukning kan ske på myndighedernes initiativ eller efter ansøgning fra ejeren.

Lukningsregler har altid været administreret restriktivt, og da ejeren har beføjelser til at lukke i tilfælde af gener for privatlivet, for den erhvervsmæssige udnyttelse og af hensynet til dyre- og plantelivet, vil det formentlig være meget sjældent, at § 27, stk. 1 anvendes i forbindelse med lukning af veje og stier i det åbne land.

Kommunen kan efter naturbeskyttelseslovens § 26 a, stk. 3 forhindre nedlæggelsen af en vej eller sti, såfremt vejen eller stien vurderes at have væsentlig rekreativ betydning, og såfremt der ikke findes eller etableres tilfredsstillende adgangsmuligheder. Ved vurderingen af, om en vej eller sti har væsentlig betydning, lægges der ikke alene vægt på, hvor mange der benytter vejen. Bedømmelsen må bero på en konkret vurdering af den rekreative betydning, de alternative adgangsmuligheder og af de omstændigheder, der ligger til grund for ønsket om nedlæggelse.

Hvis kommunen træffer afgørelse om at ville vurdere en vejnedlæggelse nærmere, skal dette meddeles ejeren og eventuelle klageberettigede efter bkg § 29, stk. 1 og 2 og eventuelt offentliggøres efter bkg § 30 stk. 1-3. Denne afgørelse kan påklages.

Publiceret på <http://www.skovognatur.dk> 05-10-2009

Printet 05-10-2009